

308469

ప్రతిదినము ప్రకటింపఁబడును

VOL. 2
సంపుటము. ౨.

చెన్నపట్టణము 1915 సం॥ ఏప్రిల్ నెల 30 వ తేది శుక్రవారము
రాక్షసనామ సంవత్సర అధిక వైశాఖ మాస బహుళ క్షయము

No. 26
సంచిక ౨౬

Bhide & Sons, Sangli (Bombay Presidency)
Manufacturers of Improved
Ground Nut Decorticator or opener.
పేరుతనగలను ఒలుచు

నూతనాభివృద్ధినొందినయంత్రము

పేరుతనగలనూతన పగులగొట్టి లోపలిపప్పును
నలగకుండ తీయటకు యంత్రము నిర్మించబడినది.

గుంతకల్లు, నుత్తి, కడప, ఆనోని, హిందూ
పురము, సేలం, ప్రొద్దుటూరు, యర్రగంటి, కడిరి,
కొండాపురము, మొలగు నోట్ల ఈయంత్రములు
ఉపయోగములో నున్నవి.

చక్కగా పనిచేయకలిగినది. ధరలు చౌక.
సచ్చిత ధరలవట్టిక కోరికవారికి పంపబడును.

భైడే అండు నన్ను,

సాంగ్లి - బొంబాయి రాజధాని.

మాయొక్క-జగమెరిగినమందులు

మాకాంపాండు సారసపరిల్లా.

రక్తమును శుభ్రపరచుటకును, పులిపిల్లను
పుండ్లను, వాతమెక్కును, కీళ్లనొప్పులను, నయము
చేయుటకును, జేహమును చల్లజరచుటకును
మంచిమందు. సీసా 1-కి రు. 2

పేకేజి పోస్టుఖర్చులు ప్రత్యేకము.

మాయొక్క ఎలకిరు కాంపాండు.

నరముల బలకరముగుమందు. మానసిక శారీ
రక బడలికలను పోగొట్టును. సీసా 1-కి రు. 2

పేకేజి పోస్టు ప్రత్యేకము.

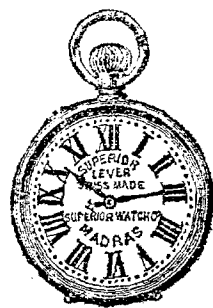
శ్రీ కృష్ణ బ్రదర్స్,

కమిస్సు (డ్రగిస్టు & ఆప్టిషన్స్,
828 తంబుకెట్టివీధి, మదరాసు.

సుపీరియరు లీవరుజ్యూయల్లువాచ్.

గొలుసుతో సహా ధర రు 3-0-0, పోస్టేజి 0-4-0.

దీనికి 5 సంవత్సరముల గ్యారెంటీ గలదు.

ఈగడియారము డయిలమిడ మా
కంపెనీ పేరు ఎజ్జిసిరానో ముడింప
బడి యుండును. ఇది చూచుటకందమై
తలభీగమును, డబ్బు పూఫ్ అను గ్లాసు
డోమునుగలిగి మొలటుపనులకు దగి
యుండును. వెలైమాత లోభాగమున
గ్యారంటీ వీటి అతికించియుండును.
సీమనుండి మాత్ర తయారుచేయబడి
వచ్చినది. కాన నెవరియొద్దనుజిక్కదు.
ఒతిరొక్కరును తీయుదురను తలంపుతో తక్షణ నెలనంచి
మి. కచాల కాలము పనిచేయునట్టి, స్వల్ప ధరగల గడి
యార మిదియొకటియేయని యనుభవంబున దెలియును. ఇది
కఠిన నేక గడియారములు ఖర్చయి యోగ్యతాపత్రముల నంది
యున్నవి. ఒకటి తెప్పించి చూడుడు.

సుపీరియర్ వాచ్ కంపెనీ,

పోస్టుబాక్సు నెం 167, మద్రాసు.

యుద్ధ చరిత్రము

సంవత్సరాదినందిక!

సంవత్సరాదినందిక!

ఆంధ్రప్రదేశ్ యొక్క ఆరవసంవత్సరాదినందిక సిద్ధమగుచున్నది. ఆసంచికయందు
విద్యావంతులైన యాంధ్రమహాజనులచే వ్రాయబడిన నిర్బంధ సైన్యసేవ, ప్రాచీనతీర్తి, దేశ
చరిత్ర, నవలలు, సంగీతము, సంస్కరణము, హిసాబుత్తయ్యధరణము, యోగనిద్ర, ధీరాధాన,
మహావ్యూహ, ఈశ్వరమీమాంస, రణగీతములు మొదలగు వివిధములైన వ్యాసములును, ఆంధ్ర
మహాజనుల చిత్రపటములును పూర్వమువలె ప్రచురింపబడుచుండుటయొక్క నిపుడు లోకము
సంతయును కలనరపరచుచున్న మహాసంగ్రామచరిత్రము సయితో మీగ్రాంధివిషయములతో
ముద్రింపబడుచున్నది:-

1. జర్మని, ఫ్రాన్సు, రష్యా, ఇంగ్లాడు, ఆస్ట్రీయా, తుర్కీ మొదలగు రాజ్యముల
చరిత్రములు పటములు; 2 యుద్ధమునకు ప్రత్యేక కారణములు పరోక్ష కారణములు; 3 యుద్ధ
వ్యూహములు, వాటిపటములు; 4 భిన్న రాజ్యముల సైన్యబలము, నౌకాబలము, విమానబల
ము వాటిపటములు; 5 దుర్గగుల్మ నిర్మాణము వాటిపటములు; 6 నానా రాజ్యముల సైన్యము
ల ఫిరంగుల పటములు; 7 రాజుల సేనాధ్యక్షుల మంత్రుల నౌకాధ్యక్షుల పటములు; 8
యుద్ధవ్యవహారముల యుద్ధసామగ్రిల పటములు; 9 యుద్ధమునకు సంబంధించిన వివిధవిషయ
ములను దెలుపు 400 పటములు దీనియందు బ్రచురింపబడి యాంధ్ర ప్రచురణములంద పూర్వ
ముగ నుండగలదు. పెద్దయోగ్యతీయందు 500 పుటలకు మించియుండును. రాక్షసనామ సంవ
త్సర పంచాంగము రంగులపటములు కిర్తిశేషులైన లోకమాన్య గోపాలకృష్ణ గోఖలేగారి
రంగులపటమున్ను చేర్చబడియున్నది. ఇంత వ్యయముచేసి ముద్రింపబడినది.

ఆంధ్రదినపత్రిక సంవత్సర చందాదారులకు	రూల	0	8	0
" అర్ధసంవత్సర " "	"	0	12	0
ఆంధ్రవారపత్రిక సంవత్సర దినపత్రిక కిమాధముల చందాదారులకు	"	1	0	0
ఇతరులకు	"	2	0	0

పోస్టుఖర్చులు పేరుగ వసూలుచేయబడును.

యుద్ధచరిత్రసంచికను బహుళగోచర విప్లవీనుడియను (చందాదారులను కానివారును)
దరఖాస్తులను బంపుకొనుట యుచితము. ఆలస్యమైన యాశాభంగము కలగ వచ్చును.

దిన వారపత్రిక చందాదారులకు తీసికొని ప్రతులుమాత్రము ముద్రింపబడుచున్నది.

ఆంధ్రప్రదేశ్ కాకాగ్యాలయము, తంబుకెట్టివీధి, మద్రాసు.

ప్రపంచ చరిత్ర.

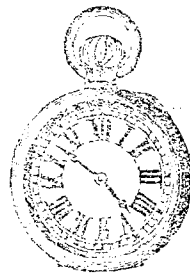
ఇతివరకు రెండు సంచికలు వెలువడినవి.

ఇం దన్ని దేశముల చరిత్రయు సులభమగు
భాషలో తగిన పటములతో కథలవలెవర్ణిత మ
గును. చందాపద్ధతి సంవత్సరమునకు రమారమి
600 పుటలు) 6 సంచికలు, చందా రు. 2-0-0.
(పోస్టేజీతో సహా) ప్రవేశ రుసుము లేదు. సంవ
త్సరముచందా నూండుగ స్వీకరింపబడును.

వలయుకాదు: --గా. హరిసర్వోత్తమరావు, ఎం. ఏ.

చింతాడిపేట, మదరాసు ఆసియామను.

రాక్షసనామ సం॥ బహుమతి.

యాదివరకు నెమ్మ-చ-నెం కమ్మయండిన
పాకెట్ గడియారమును యాసంతృప్తిర
జముపత్రికై ఈ మాసాంతరములోన
గొనువారికి 1-12-0లవర వచ్చెదము త్వర
పడుడు. వి. పి. ఖర్చులు వేరు.

-రాన్ కోస్ లీవరు

జ్యూవెల్స్ గడియారము.

గ్యారెంటీ 5 సం॥ లు ఇవ్వ
బడును. గొలుసుతో ధర 2-4-0 ఇది
మొలటుపని టెఫ్ గోగ్ మైండ్. రెం
గుల్లకల్లులు అద్దెలుగలవు. చక్ర
ముల ప్రతి రంగులకు రెండు
వెక్కియుండును. వేరేల ఈలాటి
గడియారము ఇంతతక్కువ ధరకు
గొరకద. దీనికి నడుగునడ ఇంకా
కలిగివున్నది.

ఎం. యం. స్వీట్స్ గు కంపెనీ,

మలయ్యవీధి, మదరాసు

పూర్వాచార పరాయణుల చిత్రచర్యలు.

హిందూమతమునకు ప్రాచీనదికనిగమములు వానినె శ్రుతులందురు. శ్రుతులలోని భావములనే యాధారముచేసి కొని కొన్ని కల్పనలతో కొందరు మరికొంతకాలమైన పిమ్మట సృష్టించినవని. శ్రుతిసృష్టతులలోనివిషయముల నెత్తుకొని మరికొన్ని కల్పనలతో కథలతో మరికొంతకాలమునకు మరికొందరు పురాణేతిహాసములను వ్రాసిరి. శ్రుతిసృష్టపురాణేతిహాసములలోని సారమునే భగవద్గీతాకారులు ప్రత్యేకముగ వెల్లడించినారు. వేదములలోగూడ వేదవేదభాగముల యందు విషయములు వేదవేదవిధములుగ వ్రాయబడియున్నవి. కాననే ద్వైతాద్వైత విశిష్టాద్వైతములను సిద్ధాంతత్రయము. నేర్పరచిన మధ్య శంకర రామానుజు లా వేదములనుండియే వారి వారి సిద్ధాంతమున కనుకూలించి భాగములను మాత్రము స్వీకరించి తక్కినభాగమును విడిచిరి. కొన్ని భాగములకు ముగ్గురును మూడు విధములుగ నర్థముచేసిరి. వారు వారు గ్రహించిన భాగములు మాత్రమే వైవములనియు లెక్కినవి కృత్రిమము లనియు వారు వారు వ్రాసియుండిరి. ఇటులే వారు వనితపుత్రులలోను పురాణములలోనుగూడ కొన్ని భాగములు మాత్రమే యాధారములనియు తక్కినవి కల్పితము లనియు నుడివియుండిరి. కల్పితములు కానిందు కాకపోయిండు ప్రాచీనకాలమునుండియు గూడ మహావిద్వాంసు లుండించుకొనిన వారిగూడ నీమత గ్రంథములు భిన్నాభిప్రాయములు గానె యుండెను. అట్లుండుట చేసియే భగవద్విష్ణుయము నందును జీవేశ్వరసంబంధమునందును భిన్న భావములు కలిగివి మోక్షవిషయమున భేదాభిప్రాయములు కలిగినవి. వారి, వారు, వేది, గణపతి, పరబ్రహ్మము నను వారిలో నొక్కొక్కరు పరమాత్మయొక్కయొక్కొక్కరు సిద్ధాంతము చేసిరి. భగవంతుడు సగుణుడని కొందరును, నిర్గుణుడని కొందరును వాదించిరి. ఈతగవులు తీరనేలేదు. వీరివాదములు పరిష్కరింపబడనేలేదు. ఈవిషయముల నందఱునుకలసి చర్చించి పండితులలో హెచ్చుమరికి సిద్ధాంత మొనరించినరీతి సంగీకరించియుండినచో నిన్ని సిద్ధాంతము లుండుట కవకాశమేలేదు. అట్టి సామరస్యము లేకుండుటవలననే నేను మనము లెక్కలేని సిద్ధాంతమునడుమ చిత్తుకొనవలసివచ్చినది. ఇంకొకచిత్రము జరుగుచున్న పద్ధతికి భిన్నముగ మాతనపద్ధతి మరియొకటిబయలు దేసినచో నది యోగ్యమైన నయోగ్యమైననుగూడ దానిని గమనించి చర్చించి చూచునంతటి యోగిక మనవానికి ప్రాచీనకాలమునుండియు న్యుగముగ నేయున్నది. అద్వైతము ద్వైతము విశిష్టాద్వైతము ననునవి నేను త్రిమతములని యెల్లవారు సంగీకరించు చున్నారగుదా. వీనిని మొదట సిద్ధాంతీకరించునపుడు మత కర్తల గు శంకర మధ్య రామానుజు స్వామి లకు గూడ నెన్నియో అభ్యంతరములు కలిగింపబడినవి. వారిసిద్ధాంతము ననుసరించినవారు మొదట మిక్కిలి తక్కువగా నే యందుగగద. వారెన్ని యాములొ పడవలసివచ్చెడి. బహిష్కారమునకు ముక్కుమి మిక్కిలి పరుగుగలిగి యుండెను. చాధ్యస్వామికి బహిష్కారము మధ్య సిద్ధాంతావలంబకులకు బహిష్కారము. రామానుజునకు బహిష్కారము, విశిష్టాద్వైతకులకు బహిష్కారము. చాకలి మంకలి కుమ్మరి కుమ్మరి వడంగిగూడ వారి కెట్టిపనియును చేయరాదనిగూడ వపుడు మనవా రాజ్యాపింపకపోలేదు. కాని, కొంతకాల మగుసరికి కొన్ని సంవత్సరములు శిరస్తాడనములు దంతభగ్నుములు ముష్టి మలయధములు జరుగు సరికి కొంత ప్రాంతపరులకి కొన్ని సంవత్సరములు జరుగుసరికి ఆవిధి వా రివిధికి నచ్చుట మునుగుతోలిగించి యొకరయొక మొక్కరు చూచుకొనుట. వివరకట్టచాలు తోలిగించి విష్ణుభక్తుడు శివభక్తునియందు క్రమక్రమముగ మాటలాడుట యొకరియొకడొకరు వెళ్లుట చివరకు మత త్రయమును సమానగౌరవాముతే యని నిర్ధారణముచేయుటయును మాత్రమే సిద్ధించింది గాని ఇచ్చిపుచ్చుకొనుటలు పంక్తిభోజనములు సంబంధ బాంధవ్యములును వాటికి నేటికిని జరుగనేలేదు. ఇప్పుటికైన వానిని జరుపుట శిష్యాచరణము కాదు. సంస్కరణము లలో నే వేరవలసినదిగా నర్హుడి. మనదేశీయులకు యొక్కయుక్త విచారణచేసి తమంతిరము సత్యమునుగ్రహించి దాని ననుకరించుట యందు తామును సాహసమును మొదటిపెట్టించుట లేనే లేదు. తమకున్యాయమనితోచిన కార్యములైనను వారుచేయ సాహసించరు. ఎదుటి రిని ముందనకు బంపి తాము నెవక బడుచుందురు. కొన్నికొన్ని లుగడచి ఆయాచారమునంతట

ప్రాకినపుడు దాని ననులంబించెదరు. ఇందులకు ద్వైతముత వ్యాపనము ప్రబలిదర్శము. బాధమతవ్యాప్తిగూడ నిట్టిదే. మొదట మనవారు పలువామలంబెట్టి మధ్యాచార్యులవారిని బాధించిరి. నేడాయన త్రిమతసాహకులలోనొక్కరిని పూజించబడుచున్నాడు. బాధలుపాపండులనిపారదోలబడిరి. నేడుబుద్ధాచార్యుడు భగవదవతారమనిపూజింపబడుచున్నాడు. వెనుకటి సంగతులెందుకు? ప్రస్తుతవిషయములనుచూడుడు. విధవావివాహ విషయమున నెంతెంతగందరగోళములు మొదటజరిగినవి. మొన్న మొన్నటిసంగతి గదా. నేడుచూడుడు సర్వసాధారణముగ పట్టణములలోను నగరములలోనుమాత్రమేగాదు. పల్లెలలోగూడ విధవావివాహములు చేసికొనినవారితో చాల మంది కలసి భుజించుచునేయున్నారు. విదేశములకు పోయినవచ్చిన వారికి వెలియుని యను చున్నారుగదా. ఏమి వెలి. ఎంతమంది వెలివచ్చుచున్నారు. వారిని బంధువులు చేచ్చుకొనుచునేయున్నారు. వారితో వారిబంధువులు మిత్రులు కలసి భుజించుచునేయున్నారు. ఎంతమందిని వెలివేయగలరు. వెలియును లేదు గిలియునులేదు. ఇంకొకటి చూడుడు. మనవారు మంచినది గౌరవించినవనులను చేసినవారి నెననాదరించిరా? లేదు. వైద్యముచేయువారు, సంగీతముపాడువాడు, అపరకర్మము చేయించు వారు శివార్చకులు (శివలలు) విష్ణుర్చకులు (నంబులు) వీరందఱును సంఘముచేసంగీకరింపబడినవారేగదా? వీరందఱును వెలివేయబడినవారే. నేవాలయములో నున్నంతసేపును ఆర్చకులు పూజియులు. వారిచ్చిన తీర్థప్రసాదములు మనము స్వీకరింపవచ్చునుగాని వారిని మనపక్షిని వెట్టుకొని భోజనముచేయరాదట. ఆహా ఏమివోద్యమైన ఏదోట్టు. ఎంతోమారు మొందుకు? మాదిగరాముడు అగ్రహారమువిధానమును మేరకైన రారాడుగద. రామునల్లుడు నువ్విగాడుకొక్క ప్రవచనమును పుచ్చుకొని నువ్వి య్యజ్ఞవాని చేరువెట్టుకొని యాగానేనునవారు నోరెత్తలే! ఎంత జ్ఞానసంపన్నులయో పరికింపుడు. మొదట మహమ్మదీయులను పాశ్చాత్యులను మనవా రెంటుల చూచిరి. వారిగాలి తగిలిన స్నానముచేసి మర్న జండ్రియులనువేసికొని సహస్రగాయత్రి చేసికొనిన గాన ప్రావృణాత్మముండదని మనవా రెంటులనే చేసియుండిరి. తురకవాడెక్కడ స్పృశించిన నక్కడికి కొని వేయవలెనని మన మిప్పటికిని ముసలమృగలతోట వినుచుందుము. ఇది కేవల మతితెయోక్తి యని తలపరారు. అట్టివారు నేను మహమ్మదీయులను పాశ్చాత్యుల నెంటుల చూచుచున్నాడు. ఏమియు నరమరికలేకుండ చూచుచుండుటలేదా? ఇది స్వభావ మైపోయినది. మంచిగాని చెడ్డగాని ముందు నిరసనము, గోల, వ్యతిరేకము. తరువాత నదాసీనత క్రమక్రమముగ నాదరణమును గౌరవమునుచూపుటకు మనవారలవాటుపడియున్నారు. నిజముగ నిది దేశభావ్యాగ్రహ మే. ఏమనవలయు ఏమిచేయవలయు కార్యసిద్ధి నుపేక్షించువారు దీని నుపేక్షచేయవలెను. జంతు లేకుండకార్యనిర్వహణమునకు గడగవలయును. పిమ్మటసంఘము. తాజేటి నడకగల మందకొడిసంఘము కేళలుపెట్టి పెట్టి తిట్టి తిట్టి గొంతుపగుల బొంగురువోన నోటమాలరాక ఎడవోగి దూరముననుండియే యలి కులికి పడుచు పులుకు పులుకు మని చూచి చూచి మెల్ల మెల్ల న అల్ల నల్ల న, అడుగున నడుగు నేయుచు అంతసంత వాగుచు, మరల ద్వైతము దెచ్చుకొని మరియొక యడుగు కట్టుచు కొన్ని పదులు నూర్చు, కందలు నచ్చరములు గడుచు సరికి భయము వాసి మనల జేరగలదు. కాన శివుగామియగు హిరణ్యకుడు మందగామియగు మంధునికొరకు వేచి యుండినచో తానుగూడ కిరాతునివలకు చిత్తునుగాన తాను సాహసించి పరువిడి లెప్పించుకొని వేటగాని లెప్పల బెట్టుచు మంధునికొరకు గానాడవచ్చునను విషయమును సంఘ సంస్కరణాభిమానులందఱును లెప్పగ గ్రహించి వాక్కురత్నమును వదలి పెట్టి కార్యకూత సగపరుడగునని విన్నవించుచున్నాను:— ఇటులాక సంస్కరణాభిమాని.

మాధుర్యమునకు పూచీపడగలము
స్వచ్ఛమును, సజాతీయమునగు, తెల్ల ఖర్రుబ్బా, మామిడిపండ్లు, బజారు ధరలకే ప్రసిద్ధి కెక్కిన మా “లక్ష్మీ పట్టణమందలి” “అవుడే సిడ్ స్టోర్సు” వారివద్ద దొరకును. మంచివిల్లనములు దొరకును. అన్నిరకముల మొక్కలు సప్లయిచేయబడును. కేటలాగు ఉచితము కావలసిన వారు — SUPERINTENDENT, Oudh Seed Stores, Lucknow.

THE HOME HYGIENE.
A practical Guide to Health.
By Dr. A. M. Masilamoni Mudaliar L. M. S.
A useful book to parents, mothers, and youngsters.
200 pp. Price Rs.-1-net.
CHANDRAHASA.—A Drama in English,
By late K. Krishna Rao. B.A., (Sub-Judge, Coovana)
A little Drama for young and old to Stage or read.
Health and Strength Rules.
By Dr. Sri Ram of Panjab
A presentation booklet useful for young boys and girls to be had free for 1 anna stamp.
Apply to:— **Hebbbar Brothers.**
Printers, Engravers, Rubber Stamp Makers.
UNGAPPA NAIKA ST. MADRAS E.

వాతావరణ సిద్ధి.

1915 సం॥ ఏప్రిల్ నెల 30-వ తేది.

ప్రదేశములు.	మే 30 వ తేది, ఉదయం 8 గంటలకు వాతావరణము అంశములు	కడచిన 24 గంటలలో, నీడను ఉష్ణోగ్రత		వర్ష పాతము.		
		తొలి 12 గంటలలో	తరువాతి 12 గంటలలో	కడచిన 24 గంటలలో	8 వ ఏప్రిల్ నెల.	8 వ ఏప్రిల్ నెల.
గోపాలపురము	29.848	88.1	79.7	...	0.54	0.77
వాల్తేరు	29.868	88.6	78.1	...	1.31	0.83
కాకినాడ	29.853	88.2	76.8	...	2.41	0.59
బందరు	29.854	91.8	76.2	...	0.83	0.64
గుంటూరు	...	98.0	76.7	...	1.12	...
నెల్లూరు	29.841	96.9	79.9	...	...	0.41
మద్రాసు	29.847	92.9	78.1	0.43	0.52	0.60
కడపూరు	29.840	92.5	79.0	...	...	0.68
వాకపట్టణము	29.842	93.2	79.4	...	...	0.67
కొలంబా	29.816	93.1	75.8	...	4.78	0.07
తిరువనంతపురము	29.804	89.0	76.0	...	3.82	4.49
కొచ్చిక్	29.815	91.8	77.9	...	5.66	4.98
కల్లికోట	29.818	91.6	77.1	0.12	6.16	8.75
మంగళూరు	29.817	93.0	78.6	0.02	0.51	1.41
బొంబాయి	29.856	90.9	83.2	...	0.04	0.06
హైదరాబాదు	29.823	97.7	76.1	...	0.69	1.3
ఆనంతపురము	...	...	...	...	...	...
బళ్లారి	29.827	103.2	74.2	...	0.94	0.82
కర్నూలు	29.869	99.8	77.4	...	0.12	0.63
కడప	29.824	108.1	79.6	...	0.02	0.51
తెంగళూరు	29.818	91.0	69.8	...	1.61	1.29
కొడైకనాలు	22.783	63.5	53.3	...	3.92	4.10
ఉదకమండలము	28.004	71.5	49.7	0.03	1.37	2.23
కొయంబత్తూరు	29.834	94.6	71.1	0.39	0.73	1.51
నెల్లూరు	29.842	95.7	76.0	...	1.17	0.91
నేలము	29.8.8	99.8	77.2	0.36	0.57	1.92
తిరువనాపల్లి	29.839	100.1	72.8	0.40	0.63	1.68
పుదుకోట	29.832	95.8	79.4	0.03	4.04	1.35
చుధుర	29.828	98.0	76.1	...	1.05	2.15
తిరువల్వేరి	...	...	...	...	2.54	2.82

వాతావరణ విభజనము నిన్నటికలెనే బర్మానుందు హెచ్చుగను అభాతమునకు దక్షిణమున తక్కువగనున్నది. దక్షిణభాగమున నూతనముగ నభివృద్ధి కలుగుటకు నిర్ధారణ మగు నూతనలలేవు. ద్వీపములలో తూర్పుగానుండు చెన్న పురీతరమున కొన్ని ప్రదేశములలో వాయవ్య వాతావరణము వీచుచున్నట్లు తెలియవచ్చును. కాని ఈ వాయుచలము చాల లఘువును సానిత్యము నేమున్నది. ఈ వాయుచలము చెన్న పురీ తరమున కొద్దిగ వర్షము వితరణముల కొద్దిగ హెచ్చియు నున్నది. మొత్తముమీద సాధారణముగ సామాన్యసితికి తగ్గియే యున్నది. రాత్రియును పగలునుగూడ ప్రతిఫలమునందు నుష్ణ సితి సామాన్యసితికి తగ్గియుండుటయే నీ సాతమునకు కారణము. వాయుచలనము మొదలగుండుటవలనకు ఉరుములతో గూడిన వాఃలు చెదరిపాలుగ పడుచుండుటవలనను లేదు హెచ్చుగానున్నది. ఆవరణకు దక్షిణభాగమున వాతాశకు మేఘానితో ధమయ్యున్నది. చెన్న పురీకి దక్షిణభాగమున ఉరుములతోగూడిన వర్షము కురియుచునేయున్నది. దక్షిణమున వాతావరణమింకను చంచలముగానే యున్నది.

ఆర్. ఎల్. జోన్సు
వాతావరణ శాస్త్రజ్ఞుడు.

బల్లారిసరసవిద్యాసభ

పై సభ వారు

మే నెల 1-వ తేదీ రాత్రి 9-30 గంటలకు

లవ-కుశ నాటకమును

2-వ తేదీ ఆదివారము సాయంత్రం 5-30 గంటలకు

కృష్ణలీలా నాటకమును

విక్టోరియా హాల్ లో ప్రదర్శింతురు.

ఆ కృష్ణలీల మూలము ప్రకారమేను.

రావుబహదూరు సి. హెచ్. గౌడు.

జి. మాధవరావు,

ప్రసిద్ధులు.

జనరల్ మేనేజరు.

కావలెను

సమృద్ధిమైన క్రొత్తమార్పులతో కూడినట్టియే వ్యాపారమును కొనసాగించుటకు ప్రధాన ఏజెంటును, జిల్లా ఏజెంటును, డివిజను ఏజెంటును కావలెను. వారికి నెలకు రూ. 20 లు మొదలు రూ. 50 లు వరకును జీతములు ఇయ్యబడును. వైగా అలవెస్టులకూడ ఇయ్యబడును. పనిచేయు సమర్థతపరమైనవలె కలిగినట్లు సర్టిఫికేటు లుండవలెను. కొద్దిపాటియైనా కావలెను. ఇష్ట మున్నవారు వెంటనే ఈవిధమన చిరునామాకు వ్రాయవలెను.

వి. ఎస్. రంగను,

ఇండియా ప్రావిడెంటు కంపెనీ,

81-ఏ. తేరుపిడి, తిరువల్లిక్కేడి, చెన్నపట్టణము.

స్థానిక వార్తలు

కాలమూసస్థితి:—నిన్న సభికోష్ఠస్థితి 92 మాత్రము. అధిమోష్ఠస్థితి 78 మాత్రము.

దీపములవేళ:—నేడు రేపు సాయంకాలము 6-52 గంటలకు దీపములు వెలిగింప వలయును.

జ్యోతిషాంధూదేశ బ్రహ్మసమాజము:—ఆస్వాపిల్ల వీధి నెం 97 ను ఉపాసనా మందిరమున ఎల్లుండి యాదివారము సాయంకాలము 6 గంటలకు గోవిందను బి. ఏ. గా ఉపాసనాకార్య సంతర మాండ్లమున బోధించెదరు.

శ్రీగంధి దంపతులు:—వీరు నిన్న రాత్రి గౌ. బి. ఎస్. శ్రీనివాస శాస్త్రిగారి సమేతము బ్రాంక్వివారునకు బైలుదేరు వెళ్లి; ఆచట రెండు దినములండి తిరిగి యాదివారము తెల్లవారసరికి చెన్నపురి చేరుదురు.

ఇంగ్లీషుమొదలు:—రైతుబండ్లు సకాలమున వచ్చు నెడల, ఇంగ్లీషుమొదలు రేపు శనివారము సాయంకాలమించుమించు 4-30 గంటలకు జనరలు బొప్పాక్షినులో బట్వాదాకు సిద్ధముచేయబడున; బొప్పాభూమ్యులవారి ప్రత్యేకపు సంయు 8-30 గంటలకే సిద్ధముచేయబడును.

మహాభనోమకార సంఘము:—రేపు శనివారము సాయంకాలము 5-30 గంటలకు పచ్చయప్ప కళాశాల ద్రావిడపండితులు సి. ఆర్. గోవిందరాజమొదలియారు గారు శాంతిలోపు పరచేరి యందలి పంచములకు నిన్ను జాత్యుద్ధరణమును గూర్చి యుపన్యసించెదరు. రిటైర్డు సిరస్తాదారు బి. ఇ. మధుర్యముమొదలియారు గారగ్రాసవాధి పర్యము వహించెదరు.

లక్ష్మీహిందూబాలికా సాత శాలసైదాపేట:—అప్రమత్త వర్ధంత్యుత్సవము ఎల్లుండి యాదివార మపరాహ్ణము 8 గంటలకు బొప్పాక్షినున కమరుగానున్న సాతశాలా భవనమున జరగును: విద్యార్థినులకు బహుమతులు పంచి వెట్టబడును. బి. ఎస్. మత్తుసామినాయుడు గారగ్రాసవాధి పర్యము వహించెదరు.

చెన్నపురి యుపాధ్యాయుల సంఘము:—రేపు శనివారము సాయంకాలము 4-30 గంటలకు పచ్చయప్ప కళాశాలలో నొకసభ సమావేశమగును. అప్పుడు నెల్లూరు నందు సమావేశముకానున్న యెమ్మక్కమ్మల్ కాస్పరెన్సుకుట ప్రతినిధు లెన్నుకొనబడుదురు; ఆ కాస్పరెన్సులో చర్చింపబడదగిన విషయములనుగూర్చికూడ నాలోచింపబడును. మే నెల 2-వ తేదీ యాదివారమునాడ పరాహ్ణము 2 గంటలకుపంపుమువారు తిరువల్లిక్కేడిలో గౌ. బి. ఎస్ శ్రీనివాస శాస్త్రిగారి గృహమున సమావేశమై తీర్మానముల మనోదాను తయారు చేయుదురు.

మోటారుసైకిలు ప్రమాదము:—నిన్న తెల్లవారి మాంటుకోడునందలి యావధవక్షమలు డబిల్వ్యా. ఇ. స్మిత్ అండు కంపెనీ వారికి సంబంధించిన హార్వర్ గార్ తమమోటారుసైకిలులో బైలుదేటి మెపుగేట్టుదగ్గర తిరుగుచుండగా, ఇంచుమించిరువది సంవత్సరముల వయసు గల హిందూ యువజను డొకడు ప్రమాదవశమన కొట్టుకొని క్రింద పడిపోయెను; నైకిలుబండి యతనిమీదుగా పోయెను. అదురదృష్టవంతుడు కొంతకాలము స్పృశితమై యుండెను. హార్వర్ గార్ రతనిని మెపులోనికి తీసికొనిపోయి తెలివైనట్లు కుదురుచులిచ్చి, తదనంతరము చికిత్సార్థము రాయచేటయందలి యానుపత్రికిపంపిరి. హార్వర్ గారి కుడిభుజమునకుకూడ కొన్ని చిన్న గాయములు తగిలినవి.

లాడ్ గోవిందదాసుగారి యాతివ్యము:—లాడ్ గోవిందదాసుగారు ధర్మపత్ని సమేతము నిన్న రాయచేటయందలి తమభవనమున శ్రీగంధి దంపతుల కుపాహారాలిధ్యము నొసంగిరి. హితులును గుజరాతులును చాలమంది సమావేశమైరి. శ్రీలక్ష్మ ప్రత్యేకస్థల మేర్పాటు చేయబడినది. ప్లూమగేషములు విశాలముగు నలంకృతములపమున సభ గావించిరి. భార్యపట్నగ్రహణాంతరము లాడ్ గోవిందదాసు గారాండ్లమున శ్రీగంధిగారికి స్వాగతమొసంగిరి. దివాన్ బహదూర్ గోవిందదాసు మురుగుబాటుగాను గుజరాతీ భాషలో నొక సహృదయమును చదివిరి. ఏతదర్థము ప్రత్యేకించి వ్రాయబడిన యాంధ్రము గుజరాతీ కార్యము లనేకము పఠింపబడెను. శ్రీగంధిగారాండ్లము గుజరాతీ భాషలలో ప్రత్యుత్తర మొసంగిరి. తదనంతరము ఫలాహారము లొసంగబడెను. సభ జరిగినంతసేపును ఇండియన్ బ్యాంకు గానవినిోదము గావించుచుండెను.

నీడను తెలిగ్రాము:—ఈ నెల 24-వ తేదీతో సంతమైన వారమునగూర్చి యీక్రింది తంత్రపాత్ర ప్రకటింపబడినది:—వాన విశాఖపట్టణము జిల్లాప్రాంతములలోను దక్షిణ కవడాలోను వాగుగా కురిసినది; నీలగిరులలో నొకవిధముగా కురిసినది; తక్కిన జిల్లాలలో కొన్నిచోట్ల కొంచెముకురిసినది, మతికొన్నిచోట్ల కురియనేలేదు. చేలమీడివైరు లొకవిధముగాను వాగుగానున్నది. మతి చెఱుకు మెట్టవైరులు కొంత జరుగుచున్నవి. పంటలు మొత్తముమీద నొకవిధముగాను యథాప్రకారముగా నున్నవి. వతి చెఱుకు మెఱుకు వైరులు యథాప్రకారము నాటబడుచున్నవి. పశువులస్థితి మొత్తముమీద వాగున్నది గుంటూరు కర్నూలు తిరుమనాపల్లిజిల్లాలలోనుగంజాముగోదావరిజిల్లాలయొక్కయు దక్కనుయొక్కయు నెల్లూరుదక్షిణార్కాటు జిల్లాలయొక్కయు యునడిమిజిల్లాలయొక్కయు పచ్చిమతీరపుజిల్లాలయొక్కయు తిరునల్వేలివా దక్షిణపుజిల్లాలయొక్కయు భాగములలోను తప్ప, నీటిపడలి సమృద్ధిగానున్నది. గుంటూరుజిల్లాలలోను దక్కనులోను పచ్చిమతీరపుజిల్లాలలోని మరి యావజిల్లాలభాగములలోనుకొప్ప పచ్చిసమృద్ధిగానున్నది. పశువులమేత సమృద్ధిగా నున్నది. నెలలు తగ్గుచున్నవి.

మదరాసు మహాజన సభ. దీని ప్రతి సాంవత్సరిక సభ నిన్న సాయంకాలము సభాభవనమున జరిగెను. గౌ. నవాబు సయ్యద్ మహమ్మద్ సాహేబు బహదూరుగారు గ్రామసవాధిపత్యము వహించిరి. సభ్యులు చాలమంది వచ్చియుండిరి. కార్య నిర్వాహక సంఘము వారు 1914 వ సంవత్సరపు కార్య నివేదన గ్రంథమును సమర్పించిరి. అది చదివినట్లే భాసింపబడి యంగీకరింపబడినది. సువత్సరారంభమున 440 మంది సభ్యులుండిరి, సంవత్సరమధ్యమున 99 మంది సభ్యులు నీలిచిహ్నము, 18 మంది క్రొత్తగా చేరిరి. సంవత్సర ముమూలాంతము మహాసభ వారు నాలుగు పర్యాయములు సమావేశమైరి. కార్య నిర్వాహక సంఘము

వారు పదిపర్యాయములు సమావేశమైరి. సభకు చాలినంత మంది గాకపోవుటచేత రెండు పర్యాయములు కార్యనిర్వాహక సంఘమువారి సభలు నీలిచిహ్నమున జరిగెను. కార్య నిర్వాహక సంఘ సభలలో సభకు సభ యొక్కటింటికి పదిమందిచొప్పునచేరెనే; దా కి పూర్వపుసంవత్సరమునందు సగుటునచోజరయిన సభ్యులసంఖ్యకూడనిదే. వివిధోపసంఘసభలకు సమావేశపటము కనేకపర్యాయము లేర్పాటు జరిగెను గాని యట్టిసభ కొక్కదానికైనను సభ్యులు సరిగా వచ్చినవారుకాదు. సంవత్సరారంభమునకు 2,408-4-10 లు నిలువయుండెను; సంవత్సరంతములోపలను 2,762-6-4 లు వసూలైనవి. సంవత్సరముమూలాంతమున, 1,981-6-4 లు నెలవయ్యెను; సంవత్సరంతమున రు. 3,284-4-10 లు నిలువయున్నవి. కార్యనివేదనగ్రంథముమోదింపబడినతరువాత నీక్రిందివిధముగా కార్య నిర్వాహకులెన్నుకొనబడిరి:—అధ్యక్షుడు—గౌ. నవాబు సయ్యద్ మహమ్మద్ సాహేబు బహదూరుగారు. ఉపాధ్యక్షులు—దివాన్ బహదూరు ఎల్. ఏ. గోవిందరాఘవయ్యరు, బి. ఏ. బి. ఎల్. గారు; ఎస్. శ్రీనివాసయ్య, బి. ఏ. బి. ఎల్. గారు, కార్యదర్శులు—కే. ఎస్. అయ్యోఅయ్యరు, బి. ఏ. బి. ఎల్. గారు; కో. శాధ్యక్షుడు. సి. గోపాలమూసగారు. కే. ఆర్. ముబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి, బి. ఏ. బి. ఎల్. గారు ధర్మకర్తలు:—హైకోర్టువక్తిల్లు ఎస్. కన్నురంగయ్యంగారు, టీ. రంగాచారియంగారు, సి. పి. రామస్వామయ్యంగారు. కొంతదూరము చర్చజరిగినవెనుక 20 మంది సభ్యులుగల/కార్య నిర్వాహకసంఘ మెన్నుకొనబడినది; విద్యార్థిమయములకును, ప్రజాధనారిక విషయములకును స్థానికస్వరూపాలన ప్రజాకోశ్య విషయములకును నానావిషయములకును ప్రత్యేక ప్రత్యేకముగ నైదుపంపుములు కూడ నెన్నుకొనబడినవి. అంతట ఎస్. సత్యమూర్తి గారు తమ కీక్రింది తీర్మానమును ప్రతిపాదించ నుద్దేశముగలదని జాబుమూలముగ వ్యక్తీకరించిరి:—“ఎండకాలపు నెలవుల తరువాత నాలుగు నెలలు నెలవు తీసికొనుటకులగ ఖాళీపడిన హైకోర్టు నడ్డి పదవికి మదరాసు ప్రభుత్వమువారిక హైందగ న్యాయవాదిని నియోగింపవలెనని మహాజన సభవారు ప్రార్థించుచున్నార” ఈ తీర్మానమును కార్యదర్శిగారు సభవారి కలుకపటచిరి. దీనినిగూర్చి నోటీసియ్యబడలేదని విద్యార్థిసాగర పాండాగారు రభిప్రాయపడి విషయము ప్రముఖమైనదియు, సత్వరముగ జరగవలసినదనియు, ఎండకాలపు నెలవులనిమిత్తము హైకోర్టు నేడు మూయబడుననియు నెలవులోనే యీ నియోగము జరగుననియు సత్యమూర్తిగారు నూచించిరి. రావుబహదూర్ ఎస్. సి. రాజగోపాలా చాక్రబుగారి తీర్మాన మనపూయమైనదని చెప్పిరి; దీనిని కార్యదర్శిగారు పహాదింపవచ్చునని మరయొక సభ్యుడు ప్రతిపాదించెను. ముందునోటీసియ్యకయే నిర్ణీతకార్యక్రమములోలేని యేతీర్మానము నైనను నుపహాదించుటకు కార్యదర్శిగారిం యధికారమును పురస్కరించుకొని సి. గోపాలమూసగారు రాతీర్మానము నుపహాదించిరి; కే. భాష్యమయ్యంగారు రనువదించిరి; సభవారేకగ్రీనముగ నామోదించిరి. అగ్రాసవాధి పతిగారికి కృతజ్ఞతాభివాదము లర్పించుటతో సభసమాప్తమయ్యెను.

ఆంధ్ర మహాజనసభ - విశాఖపట్టణము. విజ్ఞాపనము. మన మహాజన సభ సమీపించుచున్నది. మీ మీ ఊళ్ళ నుండి ప్రతినిధులను ఎన్నుకొని ఎంతమంది వచ్చెదరో తెలుపు. గలందులకు మేము కోరిన కోరిక మీలో కొందరు తీర్చినారు అట్టివారి కనేక వందనములు. ఇంకను అనేకులు మూ కోరిక తీర్చవలసియున్నారు. అట్టివారు దయచేసి సాధ్యమగునంతవరకు ప్రతినిధుల నెన్నుకొని మాకు తెలుప మిక్కిలి కేడెదము. ఈ క్రింద స్వదహరించిన విషయములు చర్చింప దలచి కొన్ని వానిలో ముఖ్యములు చేర్చవలసిన వేవైన నుం. పోయిన తరువాత చేర్చవగును. కాన అట్టి వేవైన నుండి యెడల మహాజనులు మా కవి మే 5 తేదీలోగా పంపెద: గాక. చర్చింప దలచిన విషయములు:—1. ప్రత్యేకాం రాష్ట్రము. 2. ఆంధ్రుల విశ్వ విద్యాలయము. 3. నెల్లూరు జిల్లా కళాశాల. (బి) కృష్ణసాయకళ వైద్యకళాశాల. (డి) బోధనాభ్యసన కళాశాల. 4. నీరింగు కళాశాల. 5. శ్రీలక్ష్మ ఉన్నత పాఠశాల (శామికపాఠశాలలు. 6. జయపురపు ఇరుపక ఇరుపదారి, నీరువంచ ఇరుపదారి, విశాఖ ప్రారంభవిద్య 7. నిమ్మజాత్యుద్ధరణము 9. ఆంధ్రదేశఆర్థికస్థితినిష్ణయము. కా

వీలగునని నాకు తెలియజేసిరిగాన విద్యార్థులందరి కార్యనిర్వాహక సభకడదెంచి ముందు సభాసభ జయప్రదముగ జరుపుటకు బ్రయత్నింతురగాక. ప్రతిజ్ఞా కొడయిన వచ్చిన మనము చేయదలచిన కార్యములు శీఘ్రముగ నేరవేరునని నాయభిప్రాయము.

హెచ్చరిక.

గంగా, గోదావరి, కృష్ణ, గుంటూరు, నెల్లూరుజిల్లాల విద్యార్థుల లీడరులును గూర్చి యెంజంవిరనుటయు యొక గొప్పవిషయమే. విశాఖపట్టణపు విద్యార్థులు, సభ ఆపురమందు కూడును కాన మన సభకు వత్తునని నాయభిప్రాయము. ఇక నుత్తరమండలవిద్యార్థులు ఈవిషయమునుగూర్చియేమాత్రమున నాలోచింపకుండుట యెంతయో శోచనీయము. మనవల్ల నుండియొక్క విద్యార్థిమాత్రమే ఆంధ్రప్రదేశ్ కు ప్రాసీయుండెను. అందుకు సభకు ఆంధ్రవిద్యార్థిసభగా మార్పులే నని నుడివెను. ఆయన, ప్రస్తుతమందున్న ఆంధ్రప్రతికయందు జరుగు లేఖా ప్రతుత్తరములను జూచుచున్నట్లుకానినాడు. కాన నొడత్రమండల విద్యార్థులారా! మీ లీడరులునుగూర్చి మీనిర్వహణప్రాయములను శీఘ్రముగ డెలియజేయుడు. ఆ శ్రద్ధచేసిన లాభములేదు. మీరందఱు మీమిత్రులను నీవిషయమునుగూర్చి ఘోషింపి విశాఖపట్టణమును తోడ్కొనిరండు. ౩ ఆంధ్రవిద్యార్థిసోదరలారా! మన మందఱము సంఘభావనకు ఈవిషయమున చూపినగాని మన సభ జయప్రదము కావదని యెరిగి యెల్లవరు సభకడదెంతురగాక!

మరికొక తేనుమల్ల వెంకటరావు.

IV

ఆంధ్రవిద్యార్థి మహాసభ ఈసంవత్సరమే జరుపవలెనని కొందఱు విద్యార్థులు పట్టుపట్టి అది నేరవేర్చుటగాను ప్రయత్నములు మిక్కిలముగా నుల్లమున్నందుకు మిక్కిలి సంతసింపవలసి యున్నది. కాని మొట్టితీర్చి ఆంధ్రదినపత్రిక యందు ఎవరో కొంచెము నూక్కుబుద్ధిగల విద్యార్థి, తొందరపడిన ఆసలు సున్న మగునెమాయని భయపడి కొంచెమునంది సలహా ఇచ్చెను. ఆసలహా, నిజముగా ఆలోచించినయెడల మంచిదేగాని, ఆ ప్రకారము మన ఆంధ్రవిద్యార్థిసభకు ఇంకొక సంవత్సరమునకు మరలుటకు, విద్యార్థులు కొంచెమేవచ్చినను, అననములేదేమోనని నాతలంపు. అయినప్పటికి బళ్ళకు తోలడం మొదలు పెట్టవలెనని, ఆలోచించితే ఒక్కొక్కప్పుడు ఒకటే ఆలోచనే అవుతుంది. ఆంధ్రవిద్యార్థిసభ ఎట్టిదే తేనను అవసరమండినో, అది ఈసంవత్సరమే అని నాయుద్దేశ్యము. ఈ విషయమై కొంచెము ఆలోచింతు.

ఇప్పుడు ప్రశ్నయ్యవలె గొప్పయెడల ప్రపంచమును మంచిచేయుచున్నదను సంగతి అందఱును తెలిసినవిషయమే. అందు, మనప్రభుత్వమువారు ఆంగ్లేయులను, మన హైందవవీరులను, వ్యాయముకొఱకు పోరాడుచున్నారను సంగతికూడ అందఱికి తెలియును. ఈయుద్ధమునకు, ఆంగ్లేయువిద్యార్థులు ఎట్టిజేహితైక కార్యములను జేయుచున్నారో, నానిని మనలనుకూడ జేయుచున్నట్లుకు మనగవర్న మెంటు వారిని మనము కొరవలయును. యుద్ధభూమికి మనలను వెళ్ళి నీయనప్పటికి, యుద్ధమునచేయువారికి ఈవలనుండియే మనముచేయుగల యువకారములను జేయనిచ్చుటకు నేవలెను ఈయుద్ధము ముగిల వచ్చుసంస్కరమునకు యుండ నోలేదో ఎవరికిఎలా?

ఇంకొకసంగతి గలదు. ఆంధ్రవిద్యార్థివిద్యాలయము గూర్చి పెద్దలు చాలమంది ముచ్చటించిరి. కాని ఆంధ్రదేశమునందలి గలవిద్యార్థులందఱు తెలివితెచ్చుకొని ఒక్కసర్వముతోమాకు ప్రత్యేకపు విశ్వవిద్యాలయము లభించినచో మాదేశము అజ్ఞానాంధకారమునుండి వైకిరాదని గవర్నరుగారికి మొఱపిడినచో, ఎంతవారుగానుండును? ఎక్కడో విశాఖపట్నంలో చదివే విద్యార్థిని ఎక్కడో రామేశ్వరంలోఉండి ఉపాధ్యాయుడుప్రశ్నచేస్తే, నూటికి పదిమందినందున పాఠ్యముకాక ఏమవును? ఈ యుద్ధమునవలెనాచి దొరతనమువారు ఉపయోగములను చాల చేయుచున్నారనుటలందఱును విశదమే. ఇన్నిజిల్లాల విద్యార్థులను ఎక్కువ రాజధానికిగిరి, మిక్కిలి దూరప్రాంతములందును హాస్తినిగారి ప్రభుత్వమువారికి మనకోరిక విన్నవించుకొనినచో నేరవేర్చబడదని తలచుట పురాసాధ్యము. ఇదిగతకు ఆంధ్రమహాసభవారి యొక్కయు, ఇంకా ఇతరసభలయొక్కయు కలుగుటకంటె ముందేఉపయోగముతో దొరతనమువారి చెవులకునాటును. అనియేకాదు. ఇంకను అనేకములగు తీర్మానములు జరుపవలసియున్నవి. అది పెల్లమెల్ల జరుపుకొనుచుండవచ్చును.

జూ బు లు.

విలేఖకులకు ప్రకటన.

సాత్రపు బంగారాజుగారు, నెల్లూరు వెంకట్రామా నాయుడుగారు:—ప్రకటనలేనందులకు చింతింతున్నాము.

I

జాతీ బదర్న టూర్న మెంటు.

అయ్యా ఈ సంవత్సరముకూడ జాతీ బదర్న టూర్న మెంటు లో ఆటలుఆడుటకు పాదుగూర్చుంచి వచ్చేటిములకు, వారి యొక్క ఉనికి ఇక్కడ అవసరమయిన రోజులలో బస్, భోజన సదుపాయములు చేయటకు కమిటీవారు నిశ్చయించి నారని తెలియజేయుట కెంతయు సంతసించుచున్నాడను.

ఎల్. రంగమన్నార, కార్యదర్శి.

II

సిక్కింద్రాబాదు వైశ్యులు.

అయ్యా ఆర్యవైశ్య మహాసభయొక్క పశ్చిమఖండము కార్యదర్శిగారైన శ్రీమత పూర్వకము కృష్ణమణిశ్రీ, బి. ఏ. బి. ఎల్., బళ్ళారి హైకోర్టు వకీల్ గారు, వారము రోజులకిందట ఈపురముకు విచ్చేసినప్పుడు, వైశ్య బాల సమాజ సభ్యులు వీరిని నెవన్ వద్ద కలసికొని సన్మానించిరి. పిల్లలు ౬వి 22.4.15 రోజున నీపురమునందును కొంతమంది వైశ్య శిష్యాములు రావుసాహెబు రామన్న పుల్లయ్యగారి ఆధిపత్యముకింద సభచేసినందుండి. ఆసభకుందు శ్రీశ్రీగారు మహాసభయొక్క ఉద్దేశ్యములను సాధనములను చక్కగా నుపన్యసించిరి. మరియూ జాన్ నెలలో బళ్ళారిలో జరుగబోవు వైశ్యకాన్ ఫరెన్స్ మమ్మల రమ్మని మిక్కిలి ప్రోత్సహించిరి. ఈ కాన్ ఫరెన్స్ కర్వులకుగాను మా వైశ్యులు ఇప్పటి వరకు దాదాపుగా రు. 1,200 చంకలు ఇచ్చి. వైశ్యాభిమానులగు రావుసాహెబు రామన్న పుల్లయ్యగారి యొక్కయు, మరి, మ.రా.రా.శ్రీ, మాచర్ల రామన్నగారి యొక్కయు పట్టుదలవల్లనే యీ ఘనమైనకార్యము జరిగిండునకు మేము చాల సంతోషించితిమి. ఈ లాభమువేయిపురము నందున్న వైశ్యబాల సమాజమును “శ్రీకృష్ణ కృప మే శ్రీ వైశ్యబాల పాఠశాల”ను ఉద్ధరించిన యెడల మనదేశము గూడ నాగరకతజెందును. కాన నీ గ్రామములోనుండు ప్రతి వైశ్యాభిమానుడు, మతోన్మతికారకు వివిధప్రయత్నములు చేయుచున్న ఈ సమాజమును, ఈ పాఠశాలను అభివృద్ధికి తెచ్చి, తమగౌరవములను నిలుపుకొనుచు నున్నతస్థితికి రాగలరని కోరుచున్నాను.

వైశ్యాభిమాని.

III

హిందూ బాలసమాజపు పరీక్షలు.

అయ్యా హిందూ బాలసమాజము తరఫున నీ వత్సరము చెండు పరీక్షలు గావించుటకునీ పత్రికల యందు ప్రకటించుటకు చూచితిని. సమాజముల యుద్దేశము ఆంధ్రభాష నుద్ధరించుటే అయినను, పోషణియముల కాడ సరిగ నున్నట్లు దోషపు. వై సమాజ కార్యదర్శిగారగు గుండవరపు వెంకట్రావు గారు పఠనీయగ్రంథములు:—“1 కుచేలోపాఖ్యానము, 2 నాకపూడి కుప్పస్వామయ్యగారిచే రచింపబడిన శంకరాచార్యజీవితము 3 నందూరి మూర్తి రాజుగారిచే వ్రాయబడిన జ పా ను దేశపు సాంఘిక చరిత్ర, 4 విజ్ఞాన చంద్రికా మండలివారి

అధ్యక్షుడైన లాభములేదు. అక్షేపించుకొనుచు వేళాకోళపు వ్రాతలు వ్రాయుట మొదలుపెట్టిన యెడల ఉన్న కొంచెం పుణ్యకాలము నాటిపోవును. పదిమంది ఉన్నారన్నారగద! ఆచరియందే చాలును. దిక్కులూడక చేత నయినంతి శ్రమపడి సభకు జరిపితిమి ఈసంవత్సరము మట్టుకు అనిపించుకొండి. వచ్చేసంవత్సరము ఎంతమంది వచ్చెదరో చూతము! ఉత్సాహము అందఱికి దానంతట అదిపుట్టును. ఒకదఫాకొండలు చేతులు నోరుఅడించేటప్పుడు మాస్త్రేయము కూడ అట్లచేస్తేగాక ఉండునెమో అనిమనస్సులో తోచును. కనుక ఓవిద్యార్థి బృందమారా! మీపట్టినపట్టును విడువకుడు! ఈసంవత్సరమే ఆంధ్రదేశానికి మనమందఱము ప్రయత్నములనియు, మనఅందఱకు సోదరభావమిక్కిలముగా కలదనియు ఆంధ్రదేశములో సాటింపవలయును. వెనుకదీసిన లాభములేదు.

ఒక ఆంధ్రవిద్యార్థి

రాజీనాయుక్త” యను వాని నేర్పజేసిరి. వీరియందు పత్రికలు మూడుండునట. ముఖ్యముగ నులభకరమైన నింపబడునట. పత్రికకు రావద్దలు, 1,2,3 ఛాం విద్యార్థులట. ఈ పత్రికయగ్రంథములు వాటి క్షు నాలోచించి పెట్టిగో లేక సమాజ మెట్లు తిన్న విధిని పత్రికములో తెలియజాచున్నది. భాగవతము గూడా ప్రయోగంబును, సులభగ్రాహ్యములు కానివినియు వాచెను గను. కుచేలోపాఖ్యానము 1912 సం. ౧1 రమునందు దొరతనం వారిచే నూర్చులు వెనకకు తెలుగు తెచ్చుగా నియమి బడినది. మఱియు నీ వత్సరము, లోయపుగ్రేసు ౧ నింగు విద్యార్థులకు తెచ్చుగా పెట్టుడినది. నూర్ బాలకు ప్రతి పదార్థమును విదదీసి చెప్పయి పండితు లధికశ్రమ నందుచున్నను, ఎవ్వర సం అందలి యగ్రము గ్రహింపకున్నారు. అట్టిమెడి నందు చేసినైన గూర్చి పట్టుమని పదివాక్యములు వ్రాయినేరని 1,2,3 ఛాంముల విద్యార్థులు ఈ పట్టు ముల నెట్లు జదివి యుద్ధము గ్రహించి సమాజపు పోషా ప్రయత్నముల కెట్లు సదుత్తరము లొనగుదురో దురూహ్య కుచేలోపాఖ్యానములో “విద్యోత మాబోగ్ శిష్యోత జిద్వియ్య ద్యుతిచ్చటా విభవగును” చండీగేడ్వందతు డ నిభాఖండవారి ధారాప్రాకారముగ నుభయగును”ను ౩ట్టి కల సమాసము తెన్నియో కలవు. పో నీ, బ ము మ తి లపించి వారు గురువుల యొద్దకు జననరకంబందును. గద రెండుమాసములే గనుక నింత స్వల్పకాలములో నిట్లు చుట యసంభవము. మఱియు రాజీనాయుక్త నవలను ఒక్కసారి చదివినచో కడతఱకు కథా సందర్భమే తెలియ నవలలో 1, 2, 3 ఛాంముల బాలరు అందలి పాత్రల చేయ ములు, వాని వర్ణనలు నులభముగ గ్రహించుట శక్యముకా ఇట్టి నవలలను పోరుపారము మొదలు వైఫారముల వారకు పఠనీయ గ్రంథములుగ నెప్పరికేకాని 1, 2, 3 ఛా ముల బాలరు నేర్పజేసినట్లు ఏనూర్చుండుకాము పఠనీయ గ్రంథములు పోషాధులకు దగినవి కావని ప్రాయము. ఇంతకంటె నులభగ్రాహ్యములగు కథల పాత్రములెట్టి పరీక్షలు జరుపుట మంచి? ప్రాయము. సమాజకార్యదర్శిగారి సంగతి వా చించెదరు గాక.

అల్లాడ వెంకటరత్నం

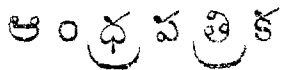
IV

“పొరుగింటిపుల్లకూర రుచి”

అయ్యా నెల్లూరుపుగంటు అనేక వత్సరములనుండి అన్ని యంబుల మిగుల వన్నె కెక్కియున్నది. కాని ఇందు క ధంబు యొక్కటిమాత్రము కొరతగా నుండినది. ఆకొ శ్రీ కేవల లక్ష్మీనరసారెడ్డిగారు తీర్చి. ఇటులండ ధంబుయొక్క పాస్తీభారంబు మొదలిడిన మొదలు ఈ బునందు మూడు పదియైదు సంవత్సరములకంటి మిగు. త్వతో నాటకంబుల బదర్నంచు, ఆంధ్రభాషాభిమాని జమువారు ప్రధమనాటకమును ప్రదర్శించెదరని గొప్పక కలదు. దీనినిపించి శ్రీరెడ్డిగారు కూడ అనేకవిధం ప్రోత్సహపరచుచుండి. కాని ఈపురసౌధంబును దీనియొక్క విచారణకుగాను, కొందరు సభ్యుల నీపుర శుద్ధ్య సంఘమునంచియు ప్రోత్సేపు యూనియను న యు, హిందూనూర్చులు కమిటీచుండియు, ఏర్పరచి. తుదకు వీరందరు ప్రోత్సేపు యూనియను సభ్యుల తటస్థించిరి. ఇచ్చట చాలాకాలమునుండి, ఈయూ వారికిని, వైసమాజమువారికిని బద్ధజ్వలము కలదు. ఈయూనియనువారు, వై సమాజము వారికి ఈ సౌ అబ్బుకుండునటుల చేసిరి. పోని నీటి లేకపోయిన ఈ బునందె యుండెడి, జ్ఞానోదయ సమాజమువారివైకను దరను తృప్తి ఈ పురవాసులకు ఉండినది. కడకు ఊరించి ఊరించి తుదకువారికి కూడ నిచ్చుటకు ని రించి, పరాయి యూనివాలైన బళ్ళారి సునవినోదినక పుర సౌధంబును నాటకముల ప్రదర్శనకుగాను ఇ

పొరుగింటి పుల్లకూర రుచి యను నాలో ఇదియే కాబోలు. నాకు నేటికేకదా దీనియొక్క తెలియగ్రాస్తీ కలిగినది. మనవారిని మర్యాద లేని మనకు బాగుగవారిని మర్యాదచేయగల యెటుల కలిగినదో తెలియవచ్చుది.

ఒక పుర

శుక వారము.

ఆధిక స్వాతంత్ర్యము.

మాయని యాలోచింప వలసివచ్చినది. ఇదేవిధముగా నింకను నిదర్శనములను బెంచుచు పోవలసినదే. ఇంగ్లండు స్థితియట్లుండ ఇండియాస్థితి తడవితిమా ప్రత్తి జనపనార, కొబ్బెర, వేరుశనగలకునట్టివగతి నూచదవరులు బాగుగా నెరుగుదురు. నరోత్తమ మురార్జిగారి ననుసరించితిమేని, యుద్ధమనకు కొన్ని నూనములకు ముందు ప్రారంభమయిన దుష్ప్రతి యిప్పటికి తీరినదిగాదు. వారు ప్రత్తివ్యాపారమును గురించియే పలుకువారైనను తక్కిన వ్యాపారములుగూడ సంతలోనే యున్నవనిన తప్పుగాదు. ఇంగ్లండు ఇండియాలు మాత్రమే యీకీసిన నననుకూలపడినవని తలంపరాదు ఇతర దేశములపై సామగ్రికి నాధారపడియుండు దేశములన్నియును నిట్టియననుకూలములనే కొద్దిగనో గొప్పగనో పొందక తప్పియుండలేదు. అందుచేత ప్రపంచమున నిప్పు డొక క్రొత్త సమస్య పొడ నూపినది. ప్రతిదేశమును నొకక్రొత్త యాశకులో బడినది. సాధ్యమయినంతవరకు నితరదేశముల మీద వస్తుసంపత్తికి నాధారపడరాదని ప్రతిదేశము తలపెట్టి నారంభించినది. ఈతలంపు పూర్ణముగా సరియైనదిగాదు. కార్యక్రమమున బెట్టుటకు సాధ్యమయినదనియుం జెప్పరాదు. ప్రతిదేశమును తనకు వలసిన సర్వవస్తువులనుజేసికొనగలదనుమాటకల్గి. అందులో చిన్నచిన్న దేశములీ విషయము నాలోచింపనయిన వీలులేదు. కాని ఒక్క-సంగతి మాత్రము నిజము. పెద్దపెద్ద రాష్ట్రములు సర్వావకృతవస్తువులునుగల భూములు కొంతవరకు సత్యవసర సామగ్రిని తామే చేసికొనవచ్చును. ఇరము లగాని యుద్ధములు నశించి మానవుడుమారి సర్వ సమత్వము మానవసాదర్యము జీవితమున ప్రతిచోటను ప్రతిదినమును కాన్పించునవియగువరకును నట్టి గొప్పరాష్ట్రములలో సాధ్యమయిన సామగ్రి యంతయు సిద్ధమగు నట్లొనర్చుటయేలోకాభివృద్ధికి నవసరము. అందులోకొన్ని అట్లొనర్చుట పొందగలిగి ఇతరములభివృద్ధి పొందలేకపోయిన నభివృద్ధియైన యొకటియో రెండో ఎల్లప్పుడును లోకమునకు భయకారణములు గా నుండక మానవు. ఇప్పుడిది రీతిని నభివృద్ధియయిన రాష్ట్రములు ముఖ్యముగా రెండు, జర్మనీయొక్కటి ఆమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రము రెండవది. ఈరెండవది మాత్రాధిగోళమున నుండుటచేతను పూర్ణముగా ప్రజాప్రాతి నిధ్యరాజ్య మగుటచేతను దీనివలన లోకమునకట్టే దొంగు పొంగలేదు. పొంగకపోవచ్చునను నమృతము కూడ గలదు. జర్మనీ ఆమెరికా వంటిదిగాదు. ప్రాతిలోకమునకు జేరినది. నిజముగా నిరంకుశ ప్రభువరిపాలితము. ఇతర రాష్ట్రములచే పరివేష్టితము. ఇట్లున్నను తనకు తానుండి యుడిన నేమియు రాజోను. లోకసామ్రాజ్యమును నిరంకుశముగా కోరి ఇంతకష్టము లోకమునకుచెచ్చి పెట్టినది, విస్తార భూమియొక్క చోట కలదగుటచేతను పదుల సంవత్సరములు స్వతంత్రముగా సర్వపరిశ్రమల నభివృద్ధిచేసి కొనినదగుట చేతను, నేడింతకాలము లోకమునుండి వేరుచేయబడినను లోబడవలసినజేయని తెలిసియుండియు మాపిరియాడించు కొనుచు సాహసించు చున్నది. ఇట్టి ఈ జర్మనీయును జర్మనీవ్యాపారమును నితర రాష్ట్రములు యుద్ధములో నిమగ్నములయి యుండనే సంపాదించు కొందమని పాటుపడుచుండు ఆమెరికాయను, రెండును సాంఘికస్వాతంత్ర్యముగల యి తమతమ యనుకూలములకువలసిన వ్యాపార ర్పంధములను నంగీకరించుచు వచ్చుటచేతనే తలమెత్తికొనగలిగినవి. జర్మనీయందు ఉత్పత్తియైన వస్తువు స్కాట్లండులో జర్మనీయందుకంటె తక్కువ ధర కమ్ముచుండెదట. ఎగుమతియైన వస్తువు

పెరుగునను నభిప్రాయముతో నెగుమతి యగు సరకుపై బహుమానము లిచ్చుచుండుట జర్మనీలో నాచారము. మన యాంగ్ల సామ్రాజ్యము నను విస్తీర్ణమున నేమి అపకృష్టతల యుత్పత్తికి గల యనుకూలములలో నేమి, మరివస్తు నిర్మాణమునకు గావలసిన మానవ బలములో నేమి, జర్మనీకిని నమెరికాకును తీసిపోవని భాగములుగలవు. కనడా, ఆస్ట్రేలియా, డక్షిణాఫ్రికా, ఇండియా కంటే నుత్తమభూములున్నవా? ఇందులో మొదటి నూటికిని స్వపాపాలనయు నాధిక స్వాతంత్ర్యమును నున్నవి. అవి క్రమక్రమముగా విజృంభించుచున్నవి. పయన జేర్కొనిన వానిలో నన్నిటమన భూమి యుత్తమ మనుటకు సందియము లేదు. ఈభూమియే నిజముగా జర్మనీ అమెరికాలవలె నభివృద్ధియైన యెడల బ్రిటిషు సామ్రాజ్యము వంకతేరి జూడగలవా యందురా? కాని చారిత్రక పరిస్థితులచేత మనకింతకాలము తగినంత స్వపరిపాలనముగాని ఆధిక స్వాతంత్ర్యము గాని యలవడి యుండ లేదు. అన్ని యనుకూలములుండి యును నింతకాలము నభివృద్ధిలేమిజేసి మన తృప్తియగు రీతిని ఆంగ్ల సామ్రాజ్యమున కేప్పు సందిగ్ధ సమయమున సాయముచేసు నేరక నాము. ఉదాహరణకు హార్డింజి ప్రభువుగారు ఫ్రాన్సా వరమును నొక విధముగా నొసంగి యున్నారు. కాని దానికంటెను నెక్కువగా నాధిక స్వాతంత్ర్యము త్వరలోనే కావలసియున్నది. అది లేనిది హైందవభూమి యుద్ధానంతర మైనను జర్మను వస్తువులను అధవా జపాను అమెరికా వస్తువులను దూరపరచ జాలదు. అట్లుదూర పరచనంతకాలముతాను తలయెత్తి కొనలేక పోవుటయట్లుండ సామ్రాజ్యమునకును బూర్ణ సాహాయ్యము నొసర్పజాలరు. హైందవభూమి చక్కెర, పరిశ్రమలో జేరి యుండనేని జనప నుపయోగింప గలిగినేని వస్తువు వ్యాపారమున సమర్థయై యుండనేని ఆంగ్ల భూమి కెంత మేలై యుండును. అది లేక పోయినదే యనిగదా హైందవహృదయము పరితపించుచున్నది. హార్డింజి ప్రభువు గారును స్థానిక ప్రభుత్వములును పరిశ్రమ లభివృద్ధి పరుతుమనినను ఇండియా కార్యదర్శి యుత్తరపు అడ్డమువచ్చుటకు వాపోవుచున్నది. హైందవనాయకులు ఆధికవ్యాపార స్వాతంత్ర్యములను హైందవభూమి సుపాదింప వలసినదని యుద్ఘోషించుచున్నారు. అదియే నభోత్తమ మురారీజీ గోకుల దాసుగారును శ్రీయుత జహంగీరు పెటిటునుగారును కోరుచున్నారు. ఈరెండవవారు తుదకు నింగ్లండు విషయమున కూడ నిండియాకు నాధిక స్వాతంత్ర్యముండవలెనని వాక్రుచ్చిరి. తూర్పున నాధికముగా బలమునొంద బయలుదేరి వచ్చుచుండు జపాను అమెరికాలను గమనించి చూచితిమేని మనమేలునకును బ్రిటిషు సామ్రాజ్యపు మేలునకునుమన మీ స్వాతంత్ర్యమును కోరవలసియున్నాము. యుద్ధానంతరము తప్పక స్వతంత్రాంగ్ల దేశమును సుదూరాంగ్ల చక్రవర్తియు మనమనవి నాలకింతురని నమ్మవలసి యున్నాము.

నిన్ను జరిగిన మదరాసు మహాజనసభయొక్క
సాంఘిక సమావేశపుచర్య స్థలాంతరమున
ప్రకటింపబడినది. సభ్యులసంఖ్య విశేషము తగ్గు
టయు, ఉన్న సభ్యులుసరిగా సభలకు హాజరుకాక
పోవుటయు, ముఖ్యముగ గమనించి తొలగించు
టకు ప్రయత్నింపవలసిన లోపములు. ప్రజాహి
తార్థమని యొనర్పబడు సమస్తకార్యము లందును
నిట్టిలోపములులేరుచుగా కాన వచ్చుచుండుటకడుం
గడు శోచనీయము. అంతకంటె నూత్నదృష్టితో

FOREIGN TELEGRAMS.

(REUTERS AGENCY).

THE GREAT EUROPEAN WAR.
GREAT BRITAIN.

Neuve Chapelle Heroes.

Seven V. C.'s Awarded.

LONDON, April 28.

The following Victoria Crosses have been awarded in connection with the battle of Neuve Chapelle:—

Sergt. Major Daniels and Corporal Noble of the Rifle Brigade, who voluntarily rushed forward and succeeded in cutting wire in the face of the severest machine-gun fire. Both were immediately wounded and Corporal Noble subsequently died.

Private Buckingham, Second Lieutenants, for resuming wounded under heavy fire.

Private Rivers, of the First Sherwoods, who, on his own initiative, crept against masses of the enemy on the flank of his battalion and hurled bombs causing the enemy to retire and so relieving the situation. The same day he repeated the feat but was killed.

An Indian V. C. Held.

Rifleman Gobarsing Negi, of 39th Garhwalis, who during an attack, was one of a bayonet party, with bombs, that entered the main trench. He was the first man to round each traverse, driving the enemy back until he surrendered. He was killed during the engagement.

Six D. S. O.'s Awarded.

British Service Orders are awarded, including:—Campbell, of the Camerons, Major of the Royal Artillery, and Major J. F. Wainwright of Worcestershires, for conspicuous gallantry in battle.

Military Crosses.

military crosses are also awarded.

Canadians Die of Bronchitis.

LONDON, April 29.

Press Bureau states that Mr. John Haidane, F. R. C. examined the Canadians who were overcome by finds that numbers died of bronchitis due to irritation from chlorine or bromine. Twenty-four were found a small stretch of road. Numbers of German were found to contain irritant non-explosive substance but not as brutally barbarous as above.

The Fighting Near Ypres.

Sir John French's Bulletin.

LONDON, April 28.

Field Marshal Sir John French in a Bulletin, says:—gating northward and northeastward of Ypres continued all yesterday. The British, in conjunction with the French, definitely stopped a German attack which has not been resumed. There have been no German westward of the Canal since yesterday morning except a small bridgehead at Steenstraet.

More Asphyxiating Gas.

readjustment of the situation necessitated British French counter-attacks, and in resisting these the Germans again used asphyxiating gases and shells, contravening the Hague Convention.

A New Commander.

For Troops in East Africa.

LONDON, April 28.

Brigadier-General M. J. Tighe, Indian Army, has been appointed to the command of the troops in East Africa.

A General Resigns.

LONDON, April 28.

Mr. Edward Hutton has resigned the command of the 1st Division of the new Army owing to ill-health.

New Brigadiers.

LONDON, April 29.

Colonels Alexander Cadell and Wyndham G. Knight appointed Brigadiers.

Racing News.

LONDON, April 29.

result of the Two Thousand Guineas:—(1) Pommer 2) Tournament and (3) The Vizier. Sixteen ran by three lengths a head. Betting at start 2 to 1 on Pommer, 100 to 6 against Tournament and 25 against the Vizier.

FRANCE.

A French Cruiser Sunk.

By an Austrian Submarine.

LONDON, April 29.

OME.—The Austrian submarine "U-5" sank the "Leon Gambetta" during the night off Maridi Leuca, south-east of the Gulf of Taranto. The rescued hitherto number 138 out of seven hundred. The cruiser was struck on the port side by two torpedoes and sank in ten minutes. The survivors are injured. All the officers died. Fifty-eight bodies have been recovered with military honours at Eastriano.

Semi Official Report.

LONDON, April 29.

semi-officially reported that the "Cruiser" was torpedoed in the Adriatic on the night. A great part of the crew were saved.

TELEGRAMS.

[The "Leon Gambetta" is an armoured cruiser built under the programme for 1900-1904; displacement 12,416; indicated horsepower 27,500; armour 6½ belt, 8 guns; armament 4 7-6 in., 12 6-4 in. 5 torpedo tubes; speed 22.]

LATER.

LONDON, April 29.

ROME.—The "Gambetta" was proceeding to Malta at a speed of seven knots when she was torpedoed at one in the morning, twenty miles from the Italian coast. Dynamos were wrecked, lights extinguished and wireless paralysed. The cruiser headed for shore in the hope of beaching. Two boats which were lowered capsized and the occupants drowned. Italian torpedo boats attached to the signal station at Maridi Leuca rushed to the rescue and saw bluejackets swimming and clinging to the wreckage of the overturned boats and rafts constructed of oars and planks. The Italian coastguards semaphored for help, and all fishing craft in the vicinity put to sea in pitch darkness and rendered most valuable aid. Rear-Admiral Senes was drowned.

A Great Battle in France in the Arras District.

LONDON, April 29.

Unofficial despatches from France state that a great battle has begun in the Arras district. Damage done by the allied airmen to railway junctions in Flanders has presented the Germans from bringing up reinforcements to the Ypres region where the British are pressing offensive and making many captures. A French paper states that three thousand prisoners were taken in two days.

The German counter-attacks are stated to be half-hearted.

The Canadians have been relieved and are resting. Though the Canadians have most of the glory, the correspondent points out, that the British territorials played a very gallant part in the battle. Many received their baptism of fire yet they behaved like seasoned troops. After the Canadians had rushed into the wood the territorials were brought up on Friday afternoon and assaulted Saint Julien. They included Yorks, Kents and Gloucesters. They advanced for hours against the machine gun fire and finally got home with the bayonet among the ruins capturing many machine guns.

Latest Paris Report.

No Change in Belgium.

LONDON, April 29.

PARIS.—The evening communiqué says:—The day was comparatively quiet. There is no change in Belgium. We hold the ground recovered during the past three days.

Operation in Champagne.

The Germans in Champagne captured three hundred metres of trenches in the region of Beau Sejour, but we retake half of them.

Enemy Bombarding Les Eparges and

Hartmanns Wielerkopf.

The enemy is bombarding Les Eparges and Hartmanns Wielerkopf, but has not attacked.

RUSSIA

A Russian Report.

Enemy's Attempts to Advance.

LONDON, April 29.

PETROGRAD.—The official communiqué says:—Severe fighting has occurred on Upper Niemen and west of Minska railway in consequence of the determined attempts by the enemy to advance.

Fighting at Ussok Pass.

Renewed vigorous attacks by the enemy in the region of the Ussok Pass have been repulsed.

Desperate Fighting Continues.

Desperate fighting continues in the direction of Stryl.

Lull on the Eastern Front.

Germans take advantage.

LAHORE, April 29.

The "O and M Gazette" cables:—London 28th April.—No reports are published of the removal of the German troops from the Eastern to the Western front but the attack near Ypres is attributed to the German desire to utilise an enforced lull on the Eastern front which the "Morning Post's" Petrograd correspondent expects will last another fortnight. The "Times" Bukharest correspondent mentions a report that the Russians have resumed the offensive in Bukovina.

TURKEY.

The Dardanelles.

Steady Advance of Troops.

LONDON, April 28.

The War Office announces that, in the face of continual opposition, the troops have now established themselves across and on the Gallipoli Peninsula from a point north-east of Eski-Hissarlik to the mouth of a stream on the opposite side. They have also steadily beaten off all attacks at Saribair and are steadily advancing.

Obstacles Overcome.

The Turks made considerable preparations to hamper the landings. Wire entanglements were placed under sea as well as on land, and deep pits with spikes at the bottom were among the obstacles overcome by the troops.

Allies on Turkish Soil.

LAHORE, April 29.

A "O and M Gazette" Cable:—The Turkish version of the landing of the allies mentions four disembarking points on the Gallipoli Peninsula in addition to Kum Kete on the Asiatic side. The "Daily Telegraph's" Athens correspondent states that Enos was occupied by the

TELEGRAMS.

NEW ZEALAND.

New Zealanders Eager to Fight.

A Message from New Zealand's Premier.

LONDON, April 29.

OTTAWA.—The Premier of New Zealand has wired to Sir Robert Borden:—"New Zealanders at the front are eager for opportunity of fighting shoulder to shoulder with their Canadian brothers." Sir Robert Borden has replied reciprocating the hope.

INDIAN TELEGRAMS

(Associated Press Agency.)

***

PUNJAB.

Lahore Conspiracy Case.

3rd Day's Proceedings.

LAHORE, April 29.

Mr. Bevan Petman the Government Advocate was not able to finish his opening remarks on the 27th April. Having given a short history of the retrospect of the case till the arrival of the conspirators in Punjab he proceeded to recount their activities in this province arms and ammunitions having been obtained by them in America or Canada en route and so.

Those of the conspirators who were not with, or were released or of those who were interned continued the case.

were joined by others who were not emigrants. Preparations were made on the 27th ber 1914 to force, and plunder the Government

sury at Mogra and a party of conspirators set out for Ferozpur for the purpose, but were met by Mr. Basu.

Ali, the Sub Inspector of Police and others and stopped. This resulted, as is well known, in the conspirators murdering the Sub-Inspector and the Jawala Singh, Zaidar, and subsequent death of Dhian Singh and Chanda Singh, two of the conspirators whilst resisting the arrest and conviction and hanging of seven others namely Jiwan Singh,

Kanshi Ram, Jagat Singh, Rahman Ali, Lal Singh, Bahadish Singh and Dhian Singh, son of Karam Singh. All these nine were returned emigrants. The following

dacoities were committed by the various gangs of the conspirators:—On the 23rd January 1915 at Sahagal, Ludhiana District, where Khushi Ram was murdered

and two women wounded and hurt. Rs. 100 cash and jewellery to the value of Rs. 600 was carried off. On the 27th

January 1915 at Munsuran, Ludhiana District, where five persons were hurt by explosion of bombs and lathi blows and Rs. 4211 cash and jewellery, to the value of Rs. 19571

were carried off. On the 29th January 1915 at Jhaner Maler Kotla State where property to the value of Rs. 1000 was carried off. On the 2nd February 1915 at

Chabba, Amritsar, where Bela Ram was murdered, ten persons were injured including six hurt grievously and bombs revolvers and lathis were used. The complainants

allege loss of Rs. 10000 cash and jewellery to the value of Rs. 6000, but apparently only jewellery was looted. On the 3rd February 1915 at Rabhoo, Ludhiana District

where property to the value of Rs. 4113 was carried off. In addition to the above the Head

Constable Massum Ali Shah was murdered and the Sub-Inspector Muhammad Musa wounded on the

20th February 1915 by Arjan alias Sajjan Singh, one of the conspirators returned from Amritsar in Amerkali Bazar, Lahore. Arjan Singh has since been convicted and

hanged. The object of the dacoities was to collect money for purposes of conspiracy. The property robbed was

mostly dealt with as joint property a small portion of cash being generally divided and jewellery both gold and silver melted into bars and then handed over to some

one of the conspirator for sale through a convenient source. In one instance it was sent to Benaras

for sale. Excepting Dulib Singh the remaining 80 accused were fully aware of the ultimate

purpose of the dacoities. All the accused, Mr. Bevan Petman pointed out were the members of the

conspiracy either committed criminal acts or abetted of or abetted their commission by others. He however

promised to assign individual responsibility to most of the accused for their offences enumerating dacoities in

which each had taken part and detailing his personal activity. It was specially stated that Bhai Parmanand

is a leading seditionist and conspirator of long standing who was put on security under section 110, Criminal

Procedure Code by the District Magistrate of Lahore in 1909 for schemes and plans in writing for a rebellion in India.

A manual on bombs was also found in his box. He was a leader of the conspiracy in Amritsar in pursuance of which

he wrote and published in Lahore on or about the 28th November 1915 a book in Urdu entitled "Tarikh-e-Hind"

(History of India) which is a highly seditious book containing the same old matter cooked up again which was

previously served up by Ajit Singh and his colleagues. The book has been proscribed by the Government being

particularly in part on the British era and the Indian mutiny a cunning and veiled but nevertheless serious

incitement to sedition and rebellion. Bhai Parmanand kept returned emigrants on arrival in touch with one

another and gave them instructions and was in charge of the literary section of the conspiracy. He abetted Jagat Ram in the attempt to obtain arms in Peshawar in

Nov. 1914 Jagat Ram who had gone to Peshawar to purchase arms with money from the funds of the

conspirators was arrested whilst so engaged. He made a large number of speeches in and outside the British

India inciting to sedition and rebellion. Vishnu Prakesh Pingly, commonly called Pingly was one of the leaders. He collected funds, had copies of the "Ghadr Sandesh" printed and circulated the same. He frequently visited

the Indian sepoys to induce them to join them. He was eventually arrested in the lines of a regiment on the 23rd

March 1915 in possession of 10 bombs. Kartar Singh, too accused is a prominent leader tried to induce sepoys to join. Jagat Singh and Harman Singh Pundla endeavoured to get some sowars to join. He was arrested from the "Ghadr" and Singh

TELEGRAMS.

Jhansi prepared in a deserted house near Joadewal, Ludhiana district from December 1913 to the 15th January 1915. These chemicals were taken to Labat-badi in the Naha state and then to Kaita. Nand Singh purchased sulphuric acid and sulphur and small phials to complete the necessary chemicals and Canada Singh brought 8 aluminium and brass pots for bombs. Six bombs were manufactured and completed and eventually buried. Other conspirators purchased materials which were used for bombs by Dr. Mathra Singh and Hirda Rama in Hant Gulab Singh's Dharmsala at Amritsar. About the middle of January 1915 two of these bombs were used in the Mansurian dacoity. About the end of January 1915 Nirda Ram manufactured six bombs at Amritsar which were given to Ram Rakha and used in the Chhaba Dacoity. Mr. Bevan Petman mentioned further details of the manufacture and use of bombs at different places. Dewan Singh was very active in assisting in the manufacture of bombs and purchased chemicals and got iron lamps converted into cases for bombs. Moreover, being vendor of sweets he played the dangerous part of introducing the returned emigrants to students in schools in furtherance of the conspiracy. Dr. Hardit Singh received a bottle of nitric acid from Mula Singh, the approver. A paper containing the name and address of two of the accused was found in the possession of the 4th March 1915. He also medically treated B. Singh and Prem Singh for injuries received at the Chhaba Dacoity. He harboured the conspirators. Indar Singh Granthi was specially deputed from America to deliver seditious lectures in India and on his person when searched in Multan Jail was found in cypher extremely seditious matter. Anoth Singh, Sajjan Singh and Puran Singh, students in the Khalsa High School Ludhiana joined the conspiracy. Puran Singh was more active than the others. Indar Singh of Boisson was a proposed rising in February 1915. He was a leading conspirator and supplied weapons and bombs and materials for the same. He was a connecting link between the Punjab and Delhi conspirators. Rash Behari Bose who is a prominent leader known to the Punjab conspirators as Sakindar Chandar or "Fat Babu." They were of his identity. He is still at large but his whereabouts are fixed by his photographs and his writing. One of the house searches in Lahore. Mr. Bevan Petman went on to explain similarly the share of the other accused in the conspiracy.

LATER.

LAHORE, April 29.

In the Lahore conspiracy case the Commissioners assembled at 10 A. M. on the 29th instant, prosecuting and defence being conducted by the same Counsel as before. The accused were arranged in various groups as follows:—First group those of accused who had engaged their own Counsel the latter consisting of Ranfali and Bishen Nath. Second group represented by Labha Rai. Third and fourth groups represented by Raghunath Sahai and Khalifa Shiyau Din. Fifth group represented by Rev. Raj Sawney. Sixth group represented by Mukund Lal Puri. Seventh group represented by Dr. M. Alum. Amar Singh the approver, who is the 12th witness, son of Uttan Singh of Nawa Shahr, Jullundur District, aged 22 years was brought in. The Government Advocate stated that witness had been tendered pardon by the District Magistrate of Lahore. He had made a statement to the Police and to Mr. Sohan Lal Magistrate, first Class. Witness showed identifications he had made yesterday as correct. Mr. Bevan Petman, Government Advocate concluded his opening statement indicating evidence against each accused, and the names of the approver and witnesses who would identify them and give evidence. He did not propose to take the defence by surprise and therefore had taken pains to explain beforehand at some length what the case against each accused was. He would now tender formal evidence to prove the charges. At this point Mr. Raghunath Sahai contended for the defence that they were entitled ordinarily to have two cross-examinations and he asked the Court to make it clear whether they would be allowed to recall and examine witnesses. Rai Bahadur Siva Narain explained that it was for the very reason of obviating this that the Government Advocate had outlined the case for prosecution at the very start. The President stated that special rules gave them power to recall witnesses and if they considered it necessary in the interests of justice they would do so but not otherwise. Raghunath Sahai also said that rules 4 and 6 made under the Act by Local Government were "ultra vires" as these rules purported to alter the law as laid down in the Criminal Procedure Code and enactment of the Imperial Legislative Council applicable to the Punjab which could not be altered or abrogated by the Local Legislative Council without the assent of the Governor-General in Council. The point gave rise to some discussion in which the Government Advocate and Commissioners joined. The latter finally announced that he overruled all objections and would pass detailed order to the same effect later. An objection to section B of Act 4 of 1915 as being "Ultra vires" was similarly overruled.

Police Witnesses.

Nine formal witnesses all members of the Police force posed to nineteen of the accused having absconded about there being much hope of their early arrest. The Government Advocate thereupon asked for an order under Section 512 C. P. C. which was passed. The first witness was Hare Scott, Superintendent of Police, Lahore, who stated that he had been directed by the Local Government to file a complaint. He had every reason to believe that the matter in the complaint was true and passed on information which he had received. He then gave detailed evidence about four identifications of accused which had taken on 1st, 9th, 13th and 24th of April 1915 first in Borstal and the rest in the Central Jail. He attended to these identifications and described the great care with which these were carried out. He ordered his own notes and tables setting forth lists of witnesses and approvers who had been to identify and results of their identifications. Arrangements in every instance were in the hands of the jail authorities. Special care was taken to provide every possible facility. His evidence had not finished when the

TELEGRAMS.

After Lunch.

LAHORE, April 29.

After lunch Mr. Hare Scott, S. P. Lahore continued his evidence. He described details of the circumstances under which the fourth identification had taken place on the 24th April 1915. He also stated that two Phagwara witnesses were indifferent witnesses. They simply ran down the line and did not try to recognise any one. There were others also who acted likewise not wishing to identify. Very often Mr. Scott had to request them to go slowly and sometimes to pass round a second time when they picked out the people. He had taken every precaution in his power to have these identifications fair and square and he was fully satisfied that they were so. The Government Advocate said that to meet the wishes of the defence he would with the Commissioners' permission recall Mr. Scott at a later stage when the defence could cross-examine him at length. This permission was granted.

Mr. Donald, S. P. Ludhiana, deposed that he came with a Ludhiana witness on the 19th April for identification in the Central Jail. 23 persons including eight accused all dressed in their own clothes were paraded. Some of those asked for a change of their turbans which was allowed. Other circumstances of identification were similar to those described by Mr. Scott. The Superintendent of Jail was present. Witnesses were outside the jail and called up by jail warders one by one after 23 men had been formed in parade order. He prepared at the time a memo of names of witness and accused whom the former identified. He was also prepared representing the results of identifications correctly and concisely. Papers were put in. Mr. Donald was also brought up. At this stage there was considerable excitement in Court in anticipation of the arrival of the first important witness, Amar Singh approver. His statement before the Magistrate covering 42 printed pages of foolscap size had been previously handed over to counsel for the defence and such of the accused as could read English. Papers and pencils were also supplied to such of the accused as asked for them for keeping notes. Bishan Nath objected on behalf of the defence that Amar Singh's evidence could not be recorded before Commissioners and was altogether inadmissible in this Court as he had been tendered a pardon by the District Magistrate of Lahore but Section 337 C. P. C. gave the Magistrate power to tender pardon to only an accused in a case which was triable exclusively by a Court of Sessions, while the present case was no longer exclusively triable by such a Court. The objection was overruled. Amar Singh the approver was then brought in to the Court and all the 62 accused filed past him one by one. Of these he identified 34 by name and five whose names he did not know but who had been his associates at one place or other. Altogether he thus identified 29 accused. The Court rose for the day.

The Multan Case.

MULTAN, April 29.

Three accused were acquitted to-day. Judgement on the remaining seven will be delivered on Saturday. The tribunal will then begin the Juggawala case from Munzaffargarh.

Half a Lakh damage from Fire.

LAHORE, April 29.

It is estimated that the damage to the Punjab Oil and Flour Mills, Lahore, where a disastrous fire broke out on the night between Tuesday and Wednesday destroying the press house and the machinery was about half a lakh. The loss is reported to have been covered by insurance.

SIMLA.

War Cable to the Viceroy

SIMLA, April 29.

The following telegram has been received by the Viceroy from the Secretary of State dated 28th April.

German Success Stayed.

The success achieved by the Germans in the new battle at Ypres has been stayed. The Germans have suffered heavily for their temporary success. Their offensive if not broken has at least spent itself. The French on the left took Hetsas having previously reconquered Lizerne. The British aviators again exhibited splendid intrepidity and destroyed the railway junction at Courtrai and dropped bombs on seven other places on the railway. In other parts of the line also the French have successfully thrown back the German offensive. They have driven back German attacks in the neighbourhood of Les Eparges, southeast of Verdun and assuming the offensive have made progress there. More important still they have recaptured from the Germans Hartmans Wellerkopf in Alsace and advanced 200 yards down the western slope.

Dardanelles attack.

In the attack on the Dardanelles the allied forces under Sir Ian Hamilton have landed near Samera Stratis under excellent conditions and are continuing the advance on the Gallipoli Peninsula. Our troops have had a hard day's fighting but with the effective help of the Navy have thoroughly made good their footing. French troops according to a French Official Report are operating against Kum Kaleh on the Asiatic side of the entrance to the Dardanelles and have succeeded in occupying the village notwithstanding seven counter attacks covered by heavy artillery delivered by the enemy during the night. Landings were also effected, according to Turkish reports at Teko Burnu on the European side of the entrance, Kaba Tepe on the western shore of the Peninsula and at the mouth of the Sighindere.

The Black Sea Fleet's Work.

A Russian demi-official report states that on 25th April the Black Sea Fleet successfully shelled Fener Karbdji, Yuin Burein, and Uzungar Forts at the entrance of the Bosphorus and forts Kavak and Major further inside the Straits. As the result of bombardment great explosions occurred. In the Carpathians the Russians continue to repel attacks upon their positions but still make no signs of further advance. Stubborn fighting continues in the direction of Stry.

TELEGRAMS.

Plague Deaths.

SIMLA, April 29.

Mortality from plague in India during the week ending the 24th April was 27,612 cases and 22,253 deaths. The Provincial figures were:—Bombay 652, deaths Madras 7, Bengal 18, Behar and Orissa 830, the United Provinces 2860, the Punjab 17,367, Burma 34 Central Provinces 179, and Frontier province 25.

Seperation Allowances to Soldiers' Dependents.

SIMLA, April 29.

With the approval of the Secretary of State for India the Government of India have sanctioned the grant of separation allowance to dependants of soldiers of British units and army reservists serving in India with effect from the 1st March 1915. The ordinary rules governing the grant of Separation allowance to dependants will apply.

CALCUTTA.

Commercial Notes.

Mymensingh-Bharin Bazar Railway.

CALCUTTA, April 29.

The following notes appear in the "Capital":—The capital of the Mymensingh-Bharin Bazar Railway Co., has been fully subscribed, and the Directors will proceed to allotment.

Calcutta Municipal Loan.

The Calcutta Municipality have been very successful with their open 4 per cent loan at 98-8. It was estimated that some Rs. 6 lakhs would be applied for but the applications so far have reached Rs. 10½ lakhs.

Kinnison Jute Mills.

CALCUTTA, April 29.

The Kinnison Jute Mills present their "harvest" a magnificent report. It has a net profit of Rs. 10 lakhs. Ordinary shareholders get Rs. 20 per share, and a dividend and other funds come within a fraction of Rs. 10 lakhs, while Rs. 5,73,972 are carried forward.

Hire of Policemen as Guards.

A Suggestion.

CALCUTTA, April 29.

In connection with the representation of the Ben Chamber of Commerce to the Government of Ben with regard to the recent dacoities, "Capital" suggests the introduction of the Bombay system of policemen who are hired out to private persons for purpose guard and retain all the power and responsibility of policemen.

The Hockey Competition.

CALCUTTA, April 29.

In the Luxmi Vilas Hockey competition Lucknow beat the Orientals by four goals to two on the Customs ground. And in the Rangers Ground Aligarh beat Green Sporting by two goals to one after extra time had been played.

BOMBAY.

A Kerosine Oil Barge on Fire.

BOMBAY, April 22.

While the barge belonging to the Burma Oil Company in Bombay Docks was being to-day unloaded of its cargo of 20,000 tins of petrol a fire broke out causing injuries somewhat of a serious nature to fifteen of the workmen and damage to the extent of nearly forty thousand rupees. The barge was being unloaded by the process of passing tins from hand to hand when one of them accidentally exploded and caught alight. This was after only three thousand of the tins had been taken off the barge and the fire spread with extraordinary rapidity. The barge broke loose from its mooring and floated out to sea and the fire brigades were helpless in endeavouring to cope with the situation having eventually to leave the barge to its fate. As far as is known there were no men on the ship, when it broke loose, all coolies who were assisting in the work of unloading being either taken off or jumping overboard. Some of them are not expected to recover. At the time of wiring the fire is still blazing fiercely and the spectacle has attracted large crowds.

(LATER).

BOMBAY, April 29.

Inquiries regarding the fire on the oil barge show that when the men were engaged in landing drums a sudden explosion was heard followed by a big blaze. Three of the crew jumped into the sea and saved themselves. In addition to fifteen labourers who were burnt about their bodies, about fifteen are reported missing but it is believed they have run away and are safe.

The Aga Khan Tournament.

Lusitanians Success.

BOMBAY, April 29.

There was a large gathering present at the maiden to witness the final in the Aga Khan Hockey Tournament this evening. After a very exciting game the Lusitanians won the cup from the Grant Medical College by two goals to nil. Mrs. Hepper gave the cup and gold medals to the winners and silver medals to the runners up.

A Thunderstorm in Bombay.

BOMBAY, April 29.

Bombay had a shower of rain to-night. At about 9-30 P. M. a few drops fell but later there was a severe dust-storm. There were flashes of lightning followed by peals of thunder. Rain again began to fall from 11 and lasted for nearly a quarter of an hour.

Prize Vessel's Arrival.

BOMBAY, April 29.

S. S. "Gutenfels" one of the prize vessels which captured at Alexandria has been brought to the Alexandra Docks to discharge her cargo. She is under the command of Captain Curtis. Another "Brauenfels" is expected in a day or two.

బరోపా మహాసంగ్రామము

ఇంగ్లండు

ఫ్రెంచిగారి లేఖ

లండను ఏప్రిల్ 28:— ఫిల్లూమాన్స్ లు సర్ జాన్ ఫ్రెంచిగారిట్లు వ్రాసిరి. నిన్న నంతయును ఇంఫ్రెసున క్షత్తర మునందును వాయవ్యమునను పోరునడచినది. బ్రిటిష్ సేనాను (ఫ్రెంచివారును) గలనీజర్మనీవారిని తోడిమి. శత్రువులు మరలనునవై ఒడలేదు. నిన్నటి యుద్ధమునందు ఈజరుకాలు వకు పడవటి యొద్దను జర్మనీ వారెవరు గానరాలేదు. స్ట్రీక్ ప్లాట్ వద్ద నున్న వంతెన మొగంతుండు మాత్రము గాన వచ్చుచున్నాడు. స్థితిగతులను సవరించుకొనుటకై బ్రిటిష్ వారు (ఫ్రెంచివారును) జర్మనీవారికి ప్రతికారము గావించవలసి వచ్చెను. ఈ సమయమున జర్మనీవారు మరల విషవాయువులు గలగుండ్లను పోగునిబంధనలకు వ్యతిరేకముగ నుపయోగించిరి.

న్యూజెమెంట్ యుద్ధము.

బహుమానము.

లండను ఏప్రిల్ 28:— న్యూజెమెంట్ యుద్ధమునం దీగువవారలకు విక్టోరియా క్రాసు పతకమునిచ్చిరి. సార్జెంట్లు మేడరుడేయలు, కార్పొరలు నోలియ, వీరువురు లైఫ్ లైట్ గేడలొనరు. వీరు శత్రువులు తీరముగ ఫిరంగుల బారు జేయుచున్నను ముండునకుబోయి ముండ్ల తీగలను కత్తిరించిరి. వీరి కిద్దరికి గాయములు తగిలెను. కార్పొరలు నోలియ తరువాత మృతినిొదెను. రెండవ లైఫ్ లైట్ లొనరి బకింగు హాము శత్రువులు తీరముగ తుపాకుల గాల్పుచున్నను గాయముల తినిన వారిని రక్షించెను. మేర్మెట్ లొన మొదటి పటాలమునందలి రివర్సు థంట్లొన పటాలమునకు పార్సె మునందున్న శత్రు సైనికులవద్దకు ప్రాచుర్యముగా బాంబులవేసి వెనుకకు బోవునట్లు జేసెను. ఆలోజుననే యింకొకసారి అట్లు చేయఁబ్రయత్నించెను కాని హతమయ్యెను.

వైద్యులను కిమ్మట

గార్వాజులో 29 పటాలమునందలి గొర్రాన్నింగునేగి యను వారెడు మనము శత్రువులపై బడు సమయమునందు కందకమును జొరబడిన స్థితిలో పోరు సజ్జావారలలో నొకడు ఈతడు ప్రతి మధ్యకందకమును చుట్టుచు, శత్రువులు లొంగునంత వరకు వారిని వెనుకకు గొట్టెను. ఈ కార్యమును నెరవేర్చుటయం దతడు హతమయ్యెను.

ఈ క్రిందివారలకు డిస్టింగ్విషుస్కోను అక్షరము యిచ్చిరి. ఆరుగురికి వైబహుమానమియ్యబడెను. వీరిలో మేజరు కార్టెల్ కాంబెల్ రామల్ అర్చిల్లరీలోని మేజరు ఓల్ట్ ఫిల్డ్, వార్నెట్టరు ఓయర్నులోని మేజరు జె. యఫ్. విన్సింగ్ట్ ఆరువారును గలరు.

గమనింపఁ దగిన విషయము ముఖ్యముకటి కలదు. ఇట్టి ప్రతిష్ఠాపనములకెల్ల ప్రజాప్రాతి నిధ్యర్థము ప్రభుత్వమువారిని ప్రార్థించి పడయఁజూచుటయే ప్రధానోద్దేశము. అట్టి ప్రాతిఃధ్య మీ ప్రతిష్ఠాపనమునం దెంతమాత్ర మున్నదో పరిశీలింపఁ బూనుట యసంగతము కాదు. ప్రాతినిధ్యములేని పారి నందఱిని గూర్చి మచ్చటించుట కిది సందర్భము గాదు. కాని ఆంధ్రుండ నబడు వాఁడొక్కఁడును కార్యనిర్వాహకులలో గానరాదు. ఆంధ్రులలోపమో ఇతరులలోపమో నిర్ణయించుట కష్టతరము ఎట్లైనను మహాజనన భలో సామాన్యముగా జరుగుచుండు కార్యక్రమమును బట్టిచూడ నాంధ్రుల యక్షణభావముతో జూడబడి నారేమోయను సంశయము జని. ఈ సోమ. ఆంధ్రులు ప్రత్యేకపక్షులును నిరసించు మాహాదరులు రాజధాని కంతటికిని నొక్కటియగు మహాజన సభ యొక్క కార్య నిర్వాహకులుకొంచెము నెరుకబడిన చారేయని వాదమునకై యంగీకరించినను, వెనుక విడిముండు దాక్షిణ్య సంఘములకు ప్రాతినిధ్యము నిర్బంధముగా నిలిపించియైన వారిని ముందునకు చే బయల్పింప కుండుట యాచార్యకరము.

నైతిక క్రాసులు

నైతిక క్రాసులు 9 రి కియ్యబడెను.

ప్రమాదములు

కన్నల్ అల్లెగాండర్ కాడెల్, విండ్ హంసీవైటు, ఆనుకారికి లింగడిరుకువొక్కములు యిచ్చినట్లు లండన్ గెజెట్ లో ప్రకటించిరి.

ప్రాము

ఫ్రెంచివారి యుద్ధపుటోడ మునిగిపోవుట.

పారిసు. ఏప్రిల్ 29:— ఏప్రిల్ 26 తేదీని ఆడియాటిక్సు కమిషనునందు లియర్ గాంబెట్టా యుద్ధపుటోడవై లూ ర్నెవోలను బ్రయోగించిరి. వారు యుద్ధపుటోడ మునిగి పోయెననియు నావికులలో చాలమంది నురక్షితముగనున్నారనియు దెలుపబడెను.

గాంబెట్టో మునుగుట.

రోము ఏప్రిల్ 29:— ఆస్త్రియా వారి నెం 5 రు యంత్రామి లియర్ గాంబెట్టాను టూరాంటో సీంథు కాచి కాగ్నెయను నున్న మేరియాడిల్వ్యాకా ప్రాంతమును ముఖ్య జేసెను. ఈ యుద్ధపు టోడలోనున్న 20) మందిలో నింత వరకు 188 రక్షింప బడిరి. టూర్నెవోలు రెండు ఈ యుద్ధపు టోడకు ప్రక్కగాగనున దగ్గరను ఈ టోడ పడినిమిషములలో మునిగిపోయెను. హత జేవులలో నందరికిని దెబ్బలు తగిలినవి. ఉద్యోగియు లండరును తమతమ స్థానముల నుండి, మృతులకై వారి దేహములు 58 కట్టుకొనబడినవి. వీనిని నైతిక మర్యాదలతో పూడ్చిరి.

ఇటాలియావారి సాహాయ్యము.

రోము, ఏప్రిల్ 29:— గాంబెట్టా మూలము బోవుచుండెను. గంటకు 7 నాలులుతో బోవుచుండెను. ఇటాలియా తీరమున కిరువదిమైళ్ల దూరమున రాత్రియొంటి గంటకు దీరినిమించివేసిరి. దైవమోహపాదాయు. దీపములలో పోయెను. వాయువార్తామంత్రము పాడయ్యెను. యుద్ధపు టోడను ఒడ్డునకై నదెచ్చెదమనియోధాని వాతావృత్తమునట్టిరి. రెండుపడవలునడిచిరి. ఇది రెండునడుమునిగిపోయెను. మేరియాడిల్వ్యాకువద్దకున్న ఘోషమున్ను ఇటాలియావారి టూర్నెవోలపడలు వెంటనే ప్రాణహతినకారముబయలుదేరెను అని వచ్చునట్లుకెనైనియు ఈవలదుచును యోధానియ్యబట్టు కొనియుండిరి. ఇటాలియాతీరమునున్న కావలివాంగ్రు వెంటనే సహాయార్థము వార్తనంపిరి. సమీపమున్న పల్లెవారిచేపలపడనల్పియు చిత్తుచీటినుండు బయలుదేరెను. వీరెంతయు సాయమొనర్చిరి. లీయరద్వర్గల్ నెనెన్ గారుమునిగిపోయిరి.

ఫ్రెంచివారి కందకములను జర్మనీవారు

బట్టుకొనుట.

పారిసు ఏప్రిల్ 28:— ఈ దినము మునుపటి కంటె కాంతముగ నున్నది. ఇల్లియంలో మాన్యులేటు లోగడిమాడు దిశములందును శత్రువుల నండి స్వాధీనము జేసికొనన ప్రణేతములను నిలుపుకొన్నాము. చాంపెల్లోనా వెల్సోర్ ప్రాంతము నందు మన కందకములను (800 మిటర్ల పొడవున) జర్మనీ వారు బట్టుకొనిరి. కాని మన మింకాలో సగపాలు తిరిగి స్వాధీనము జేసికొంటిమి. శత్రువులు లెన్యెపర్లెన్ మీదకు హిట్టమాక్ స్వెల్లెవ్గావ్ మీదకు ఫిరంగుల బ్రయోగించుచున్నాడు. కాని యింకను వైబడలేదు అని సామంకాలమున ప్రకటింప బడెను.

అక్రమజైల్లలో పెద్ద యుద్ధము.

లండన్ ఏప్రిల్ 29:— అక్రమజైల్లలో గొప్ప యుద్ధము ప్రారంభమైనది ప్రాముఖ్యుండి జాబులు వచ్చినవి మిత్రమండలివారి విమానములు తెల్లమును జేతమనందలిస్తాండ్ ర్యులోనున్న రైలుజే జంక్షనులమీద బాంబులువేసి రోడ్లకు, వంతెనను ధ్వంసముచేసెనని. ఇందుచేత జర్మనీవారు ప్లాండ్ ర్యులో నున్న తమ సేనకు ఇతరులకు తీసికొనిపోతేక పోయినారు. ఇక్రెనువద్ద ఫ్రెంచి, ఇంగ్లీషు సేనలు ముందుముందుకు నెట్టుకొని వచ్చుచున్నను అనేకమంది జర్మను సైన్యములను తైసియగ పట్టుకొనుచున్నను జర్మనీ వారు రైలురోడ్లు ధ్వంస మగుటచే క్రొత్త సేనలను తేతకపోయిరి. రెండు రోజులలో ఇక్రెనువద్ద 3000 మంది జర్మను సైన్యములు పైదీయగ పట్టుకొన్నట్లు ఒక ఫ్రెంచి పత్రిక వ్రాసింది.

జర్మను సేనలు మహాపూర్వ మిక్త.

పోరాడుట లేదట.

కెనడా సేనల బహు యింకొక సేన ముద్ద మున్నది. కెనడావారు అలపట తీర్చుకొనుచున్నార యుద్ధపు క్షిత్రింతయు కెనడా సేనలను బ్రిటిష్ సైన్యము సేనలుకూడ దిట్టముగా పోరిననని వ్యతికానిలేఖని నాడు. టెరిటోరియల్ సేనలు యుద్ధముచేయుటకు మొదటిసారియెను, ఎన్నో యుద్ధపులలో పోరినవారి నని. కెనడా సేనలు ఆఫీసిలో ప్రవేశించినతరువాత శు నాటిసాయంకాలము టెరిటోరియల్ సేనలను యుద్ధ దింపిరి. వీరు పోయిసెంట్లు జూలియను మీదపడి, టెరిటోరి సేనలలో యాగ్ని-పటాలములు, కెంటుపటాలములు, స్ట్రో కటాలములు కూడ నుండెను. జర్మనీవారు ఒక ఫిరంగిగుండ్ల వర్ష మును కురిపించుచుండ టెరిటోరియల్ గంటలకొలది నడిచి ముందుకు వెళ్లి జర్మనీవారిని సన్నీ పొడిచి అనేక ఫిరంగులను పట్టుకొనినది.

తూర్పు యుద్ధరంగము

కాంతముగ నున్నది.

లాహోరు ఏప్రిల్ 29:— అరబ్ తాగ్టున కి యం గజెల్ పత్రికకు లండను నుండి వచ్చిన వార్తలు తూర్పురంగమునుండి జర్మను సేనలను పడమటిరంగును పంపినట్లు దొరతనమువారు ప్రకటించలేదు. కాని, తూ రంగమునందు ప్రస్తుతము యుద్ధమును ఆపివేసి జర్మనీ: తమ సేనలను ప్రాచ్య తెలియము యుద్ధ భూ ము తీసికొని వచ్చినారు. తూర్పురంగమువారు అనగా తియా కొండలలో యుద్ధము 15 రోజులవరకు య చురుకుగా సాగదని మార్షింగుపోటుపత్రికకు వెల్లెల్ విలేఖరి తెలిపినాడు.

బుకోవిసాలో రషియనులు ముందు ముందుకు కొని వచ్చు చున్నారని ట్రెయ్యుపత్రిక బుకారెస్టు వి: తెలిపినాడు.

రుష్యా

రుష్యావారి ప్రకటనము.

వెల్నోగ్రాదు ఏప్రిల్ 29:— సీమెన్ నడి యగు ములందును, మూనాకు పోవు యనుపదానికి పడమటి: నను శత్రువులు ముందుకు వచ్చుటకై పట్టుదలతో త్నించినందున తీరమరు పోరాటము ప్రారంభము ఈ కనుమ ప్రాంతములందు శత్రువులు తీరముగ య జొచ్చిరికాని వెనుకకు గొట్టితిమి. స్క్రిక్ ప్రాంతము పోరాట మతి తీరముగ జరుగుచున్నది. అని దొరతనకు ప్రకటించిరి.

కెనడా

విషవాము ప్రయోగము.

లండను ఏప్రిల్ 29:— విష వాయువులచే నొందిన కెనడావారి జాకహిల్లెక్ యఫ్.ఆర్.యస్. పరిక్షించిరి. అనేకులు క్యాసురోధము వలన మృతిని రనియు ఇయ్యది కోరాక్ లేక డ్రోమార్ అథు విష వా వులవలన గతిగనదనియు జెప్పుచున్నాడు. ఒకరోడ్డు: కొలదిదూరమునందు వీరు 24 మృతినొంది పడియుండిరి. క్షి దహ్యములుగా నట్టియు ఊపిరి తిగుకుండ జేయుటకై పదార్థములతో నిండియున్న జర్మనీవారి బాంబు లనేకము గనబడినది కారి యిదివై దానియంత దారుణమైనవికావు

తూర్పు అఫ్రికా

సై. కోర్కోగీయుల మూర్ఖులు.

లండను ఏప్రిల్ 29:— ప్రొందకవైకోర్కోగీ: త్రైగాడిరు జనరలుగారు: యుద్ధే టిప్టెగారు తూర్పు: కాళానున్న సైన్యమున నాయకులుగ నియమింపబడిరి. కెండ్లొడ్డుపొట్టుగాను దేవాస్వస్థతచాలనండున నూతన సైన్య నందు 21 పటాలములకు నాయకులుగ నుండుటను మానుకొ న్నూజిల్లాంగు

న్యూజిల్లాంగువారి యుత్సాహము.

ఒటావా. ఏప్రిల్ 29:— న్యూజిల్లాంగు ముఖ్య మం గారు సర్ రాబర్టు బోర్డెన్ గారికిట్లు తెలిపిచ్చిరి. న్యూజిల్లాంగు ముఖ్యమంతున్న న్యూజిల్లాంగు దేశములు తమ కెనడా దేశ పోద్యమతో గలిసి పోరుటకున్నామనై యున్నారు. కోర్కోనే వెల్లడించుచు సర్ రాబర్టు బోర్డెన్ గారును లిచ్చిరి.

పురుషులను వెనుకకు గొట్టుట

అంధ్ర ప్రదేశ్ 28:—పురుషుల విడుదల నిరోధించు మన ప్రభుత్వ గట్టిపోలి దీర్ఘకాలమునందు యెస్కీ-స్ట్రీక్సును వాయవ్యమునందు యెదురుగనున్న ఖయరతున వ్యాపించియున్నావు. ప్రారబెయిల్ వద్ద యిచ్చెబిపుడెల్ల వెనుకకు గొట్టిరి. వారు ముందు మున్నగు. మిత్రమండలి సైనికులు ఒడుదేరుకుండ బుక్కె మునుములైతే ద్రావ్యముల జేసిరి. ముండ్లకు దులు నీటియందును భూమిమీదనుగూడగట్టిరి. లోతుగ ఖిద్రెవ్వి వానియగున కులముల పాలిరి. ఇట్టి భయోరములను మనసైనికులు వాటిరి. ఆ యధికచ్చేరి కలకరించిరి.

మిత్రమండలి సేనలు.

టర్కీలో దిగుట.

లాహోరు ఏప్రిల్ 29:—సీ. ఆంధ్రయం గెజెట్ కు నా వార్త:—మిత్రమండలి సేనలు ఆసియా వైపునకు బకద్ గాక మరి నాలుగువార్ల దిగినవని టర్కీవారు చెప్పు న్నారు. టర్కీదేశమునందలి కనాసును మిత్రమండలి లు పోయినవారము ఆక్రమించుకొనినవని గ్రీకు ముఖ్య నాయకునందలి "డెయిలీ టెలిగ్రాఫ్" పత్రిక విలేఖరి తెలిపి యును.

బొంబాయి నామము

ఆంధ్రమహాజన సభ.

విశాఖపట్నము ఏప్రిల్ 30:—ఆంధ్ర మహాజన సభ కలసి మాకు ఈక్రింది టెలిగ్రామును పంపినారు. మే నెల 18 తారీఖున విశాఖపట్నమునందు జరుగు మూడవ సభమహాజన సభకు ప్రతినిధులుగా రాదలచువారిచేరు ల 8 వ తారీఖునాటికప్పు తెలియజరచవచ్చును. ఆయా కమిటీలను సంఘములు 8వ తారీఖునాటికి ప్రతినిధుల పంపజరగని కొరతయన్నాము.

స్వీకృతకాటుకు మందుచేయు ఆస్తుపత్రి.

లాహోరు ఏప్రిల్ 30:—కూనూరులోనున్న యీ ఆసు ని నేటి సాయంకాలము తిరివాన్సురు నహారాజుగారు కురు. ఈ ఆస్తుపత్రి డైరెక్టరు మేజర్ కార్నెల్ వాల్ మహారాజుగారిని యెదుర్కొని లోపలికి తీసికొని వెళ్లి చూపుతరు. ఇప్పుడు 50వందల గోగులున్నార వారు ధానిలోని వివిధజ్వరాలవలన వచ్చిరి. వీరిలో చాల మంది యాభండవాసులు ఈ దేశ నాలుకండి ముగ్గురు యూరోపి యు వచ్చియుందును చూచినచున్నారు. ఈ ఆస్తుపత్రిలో క్షురగాక ఒక మిలిటరీ ఆసిస్టెంటు సర్జను, ఇద్దరు సబ్ స్టెంటు సర్జనులు కలరు. ఈ ఆస్తుపత్రికి తిరువాన్సురు నహారాజు సంతకముకొంత డబ్బును యిచ్చుచున్నది.

కామయ

గొప్ప అగ్నిపరదము.

40 వేలరూపాయలవ్వను.

బొంబాయి ఏప్రిల్ 29:—బర్మా ఆయిల్ కంపెని కిరీసనాయిల్ స్ట్రీటురు నేడు బొంబాయి రేవులో 20 వేల డినాయిల్ డబ్బాలను దింపుచుండెను. డబ్బాలనుదింపుచుం గానిపుట్టినది టిక్కెట్లను వాడందకి డెబ్బాలుతగిలినది. మండి కూలీలకు బలముగా డెబ్బాలు తగిలి కవి. గారు 40 వేల రూపాయల వేతనము కలిగినది. అరులారి డబ్బాలను ఆంజెలమీద దాటించుచుండిరి. వేయచుండగా ఒకడబ్బా "థాం" అనిపేలి మండి 3 వేల డబ్బాలు ఒడుకుబట్టి తరువాత యీ ప్రమాద కలిగినది. మంట వెంటనే ఆంజెలను వ్యాపించెను. కట్టు పుట్టెడియ స్త్రీమరు సమద్రములోకిపోయినది. నిప్పును చూచుచువారు ఏమీ చేయలేక ఏయయ సరేయని నును కనలి ఉరుకొనిరి. తాళ్లు త్రెంచుకొని స్త్రీమరు రముగా పోవు నప్పుటికే స్త్రీమరు లోని లీలందలు బయటయికిరి. డెబ్బాలు తిన్నవారిలో కొందరు రుతుదనను సమకములేదు. ఈ టెలిగ్రామును పంపునప్పటికి లోలో భయంకరముగ మంటలులేచుచుండెను. జనలు పులుగుంపులుగవచ్చి చూచుచుండిరి.

తరువాతవచ్చినవార్త.

మంట యెట్లుపుట్టినదో విచారించిరి. అంతమీద తేర వేయచుండగా ఒకడబ్బా "వేలి వెద్దమంట" పుట్టినట్లు తేలినది. కళాసులలో ముగ్గురు నీటిలోనుండి ప్రాణములను దక్కించు కొనిరి. 15 మంది కూలీలకు ఒంబూడ అక్కడక్కడ కాలి నది. 15మంది అసలే అగడకుటలేదు. ఈ పదియైదుమంది తప్పించుకొని పోయినారనియు, మరక్షితముగ నున్నట్లును తెలిసినది.

దెబ్బతగిలినవార్త చూపావుట.

నిన్న యీ ప్రమాదములో దెబ్బతగిలిన యాతడొకడు వైద్యకాలలో నుత్తిబాంధెను.

బొంబాయిలో గాలివాన.

బొంబాయి ఏప్రిల్ 29:—బొంబాయిలో నేటి రాత్రి కొద్దిజల్లుపడినది. 9 1/2 గంటలవరకు దిజల్లుపడినది. తరు వాత వెద్దగాలి చుమారములేచినది. మెఱుపులు, ఉఱుములకు తక్షణవలేదు. 11 1/2 గంటలకు తిరిగి చినుకులు ప్రారంభమై పావుగంటసేపు పడినవి.

విరోధుల స్త్రీమరు.

బొంబాయి ఏప్రిల్ 29:—యుద్ధము ప్రారంభమైన తరువాత ఈజిప్టుదేశమునందలి ఆల్లెగ్జాండ్రీయా రేవు లోపట్టు కొనిన "గుల్స్ షిప్" అను కేరళువుల స్త్రీమరును కప్పెను కర్మిన గారు బొంబాయి తీసికొనివచ్చిరి. కేరళువు బొంబాయి రేవులోని ఆల్లెగ్జాండ్రీ యాలో ప్రవేశించి, సరకును దింపును. "బ్యాన్ షిప్" అను కేరళువుల స్త్రీమరు కూడ రేపో మాపో బొంబాయి రేవు చేరును.

కరాచీరేవులో సుంకములు

4 లక్షలు తగ్గిపోయినవి.

కరాచీ ఏప్రిల్ 29:—యుద్ధము వాతరమును పొడు చేసినందున కరాచీరేవులో నమూనాతగు నుండును చాలవరకు తగ్గిపోవునని కలచిరి. తలచింత తగ్గితే. 4 లక్షలుపట్టుకు తగ్గి పోయినవి. ఈ తగ్గుదలను నిర్భయసాములో నుండి తీసి భర్తీచేయ నవసరములేదు. ఇతరవిధమున నులభముగా భర్తీచేయవచ్చును. అని రేవుఅధికారులు తలచుచున్నారు.

పూనాలో వర్షము కురియుట.

పూనా ఏప్రిల్ 30:—నిన్న రాత్రి పూనాలో చుమా రము రేగి, తరువాత ఉరుములతో వికేతముగ వర్షము కురిసి నది. రాత్రి 11 గంటలవరకును ఇట్లే యుండెను. వాయువు ప్రచండ వేగమున వీచుచుండెను. నేటి ఉదయమున మబ్బు గనే యున్నది. మధ్యాహ్నము నిన్న రాత్రి వలెనే తిరిగి తుపాను పట్టుచున్నది.

కలకత్తా

మైమేన్ సింగు రయిల్వే కంపెని

కలకత్తా ఏప్రిల్ 29:—కాపిటలను పత్రిక యందీ విషయము లున్నవి. మైమేన్ సింగురైల్వే బోర్డుబహుదరుకు పోవు యిసుపదారినిర్మాణమునకేర్పడిన కొంతవెయొక్కముల ధనము పోగైనది. డైరెక్టర్లు భాగములను పంచివెట్టుదురు.

కలకత్తా పురపాలకసభ్య సంఘము.

కలకత్తా పురపాలకసభ్య సంఘమువారి 100-కి 100-యొక ధరకలిగి ర వంటున వడ్డీనిచ్చి యప్పువలెములను గొని జేసిరి. నుమారు 1 లక్షల రూపాయలవరకు దరఖాస్తులు వచ్చును అనుకొనిరి. కాని, యంతవరకును పదిముక్కాలు లక్షలకు వచ్చినవి.

కిన్ని సకార కర్మాగారము.

కిన్ని సకార యంత్రములవారు తమ సాంకత్తిక కార్యమును పూర్తిపరచిరి. ఖర్చు 10,00,000 లాభమువచ్చెను. సాధారణభాగస్వాములకు భాగము 1-కి రూ 20 ల వచ్చును. ఖరీదుతగ్గుట భాగముగల నిధులకు 21 లక్షలపావునకు. రూ 23000 ల వచ్చు సామానుకేర్పబడినవి. ఇటీవలజరిగినబండిపోట్ల విషయమున వంగదేశీయతాకీర్ణంఘము వారు వంగదేశీయదొరతనమువారికి విన్నవించిరిగద. ఈవిష యముగూర్చి కాపిటల్ ఆస్తుపత్రికి యిట్లు సలహా జేయు చున్నది. కావలసినవారికందరికిని బొంబాయిలో పోలీసువా రలనంపెదరు. అట్టివారు పోలీసువాకే కాని నేకులు గారు. ఈపద్ధతి నిక్కడగూడ ననుసరించిన బాగుండును.

లాహోరు

లాహోరులో అగ్నివికతు

అరణ్య సప్తము.

లాహోరు ఏప్రిల్ 29:—లాహోరు పట్టణము నందలి పంజాబు నూనె, సిండిమెల్లలో మహా శవారమునాటి తెల్లవారి యామున మంటపుట్టినది. నూనె వెన్నుకొన్న ఇల్లు మరలు తగులబడి పోయినవి. ఆల్లెగ్జాండ్రీయాలో నున్న కలిగి నది మిల్లులు భీమాచేసి యున్నవి.

ముల్తాను

ముల్తాను బందిపోటు కేసు

ముల్తాను ఏప్రిల్ 29:—ఈకేసులో దోషులుగ నున్న ముగ్గురిని నేడు ముగ్గురువేసెనారు. మిగిలిన ఏడుగురిని గురించి కనివారమునాటి తీర్పు వచ్చుదురు. తరువాత కోర్టు వారు ముజఫర్ ఘోసుండి వచ్చిన జగ్గవాలాకేసు విచారణను ప్రారంభించురు.

సిమ్లా.

వైస్రాయికివచ్చిన యుద్ధవార్తలు.

సిమ్లా ఏప్రిల్ 29:—28వతారీఖున ఇండియా నెక్రెటరీ పంపినవార్తలు:—

ఇ. వెనుయుద్ధము.

ఇ. వెనుగద్ద కొత్తగాజరిగిన యుద్ధములో జర్మనీవారికి కొంతవిజయముకలిగినది. తరువాత మిత్రమండలివారు జర్మను సేనలకటలను సాగనియ్యలేదు. కాల్కాతికముగు యావిజయ ముచూపందుటకు జర్మనీవారు చాలవచ్చుమును పొందిరి జర్మనీ వారు మిత్రమండలి సేనను ముందుకుపోవడం నిలుపుచున్నార జర్మను సేనాముఖమును మిత్రమండలి సేన భేదించలేదు. కాని, జర్మనులు చాలఅలసిపోయిరి. ఎడమవైపున నున్న ఫ్రెంచి సేనవై జర్మను జర్మనులవద్ద లాగికొనిన తరువాత హెబ్ సాసును పట్టుకొనిరి. ద్రిటిషువైమానికులు నిర్భయముగాపోయి జర్మనీవారి క్రిందనున్న తెల్లియువకేశము నందలి కోర్టురాయి రైలువే జంక్షను మీదను, రైలుకోడ్డుమీద మరి 7 పోట్లను బాంబులను వేసిరి.

యుద్ధరంగము నందలి యితరపోట్ల ఫ్రెంచిసేన ముం దుకు వెట్టుకొని కచ్చుచున్న జర్మనుసేన వెనుకకు కొట్టివేసి నది. లాఇసాల్వెనగద్ద గడ్డకును ఆస్థాన దిక్కున, ముందుకు వచ్చుచున్న జర్మనులను వెనుకకు కొట్టి ఫ్రెంచి సేన కొంత వరకు ముందుకు వెళ్లినది. ఆల్ కాన్-పెగ్జాలో జర్మనీ వారి గ్రామమును హస్తమేక్కు నిల్వ గావున ఫ్రెంచివారు పట్టు కొని పడమరగా 200 గజములు ముందుకు వెళ్లెరి.

డాల్ఫెన్ లు మట్టికి.

డాల్ఫెన్ లు మట్టికించుటకు సర్ ఇయాన్ హామిల్టను గారి సాయకత్వము క్రింద మిత్రమండలి సేనలు మెరాజుల సంధిపద్ధతి గల్గిపోవడీర్పమమీద ముందుకు వెట్టుచున్నవి. మన సేనలు మొన్న చాల కష్టపడి యుద్ధము చేసినవి. కాని యుద్ధనావలు సాహాయ్యముచేసినందున నిలవతొక్కుకొన గలిగినవి. ఫ్రెంచి సేనలు ఆ సీ యా వై పున డాల్ఫెన్ లు మట్టి ద్వారా ముందుకు పోవుచున్నట్లు కలకత్తా గ్రామమునద్ద యుద్ధముచేయుచున్నవి. ఏడుసార్లు టర్కీ సేనలు మీదపడినను ఫిరంగులను విడుచుచును, ఫ్రెంచిసేనలు ఆ గ్రామమును ఆక్రమించుకొనగలిగినవి. అని ఫ్రెంచిఅధికారులు తెలిపినారు. యూరోపువైపునకున్న టె కోమిట్టి, కబా టెపే, సికిందర అను గ్రామములవద్దకూడ మిత్రమండలి సేనలు దిగినవని టర్కీ అధికారులు ప్రకటించినారు.

రషియను యుద్ధనావలు.

రషియను అధికారులు ఈక్రింది విషయములను తెలి పిరి:—ఏప్రిల్ 25 వ తారీఖున నల్లసముద్రములో నున్న మా యుద్ధనావలు ఫెసర్ కార్పూజీ, యుయిన్ బురన్, జంగర్, అను వాన్ ఫరన్ ముఖద్వార ముందు కొటలమీదను, వాన్ ఫరన్ జలసంధిలోపల నున్న కాకే, మాజర్ కొటల మీదను ఫిరంగులను కాల్చినవి. కొటలలో ముందు గడ్డంగులు (వేలి కాలిపోయినవి.

కాకే తియనులు

కార్పేలియను కొండలలో రషియనులు తమస్థానము మీద పడుచున్న తమ్రసేనలను వెనుకకు కొట్టివేయుచున్నవి. అంతేకాని ముందుకు వెట్టుచున్నట్లు అగపడదు. స్త్రీ పార్శి తముల ఘోరయుద్ధము జరుగచున్నది.

లాహారు కుట్ర కేసు.

లాహారు కుట్ర విచారణ జరుగుచుండుట.

కేసును ప్రారంభించుచు తెలిపిన సంగతులు

అక్టోబరు 29:— దీనిన 'పెట్టుక' గారు లాహారు కేసును ప్రారంభించుచు నీ కేసు సంగతులను కూడ తెలిపి— ఆయనములను ముందు సానుగ్రహి అమెరికా దేశములో కొందఱు దొంగతనముగ హిందూదేశము లింటికి వెంటనే బంధించబడినవారు ఒక వేళ పట్టణము నిమిదల చేయబడినవారు బంధించబడిన కొందఱును, కుట్రచేయుచునే వచ్చిరి. ఇతరదేశము వలసపోయినవారు పీరితో చేరిరి. మోగాలో గన్న మెంటు లిరున్నది. వందల 27 వ తేదీని దీనిని దొంగిలించుటకు తయారుచేయబడినది. ఇందునిమిత్తమై, ఫిరోజ్ పురము కొందఱు కుట్రగారులు బయలుదేరిరి. కాని సలినెప్పేయి, కుట్ర, మరొకరు అడ్డుమనయుటవలన నీ ప్రయత్న ముగియినది. ఇతే సలినెప్పేయి, కైలుదారు జవాలాసింహాత్మకములవారి, పుకొనుటవలన వచ్చినపుడు నిరోధించిన వారులలో కొందఱు తనవారై చనిపోయిరి. తనను ను, కాని రాము, జగన్నాథుని, రహును అలీ, లామిని, పుషింకు, వైనుని, అను ఏనుగులను ఈ రితి నీ కుట్రలో. పోనుని, కరము సింగు కుమారుడు. తొమ్మిదిగురును వలసవెల్లి తిరిగి వచ్చినవారే. కుట్ర సలీ క్రింది బండిపోటు చేసిరి.— లూడియా నా జిల్లాలో, పానే అను పట్టణమునకు. జనవరి 28వ తేదీని, ఒక బండిపోటు నడి. ఇక్కడ కుట్రగారు హత్యచేయబడినది. ఇద్దరు లకు దెబ్బలు తగిలినవి. వందలపాములకగును రికందల పాముల ఆధిపత్యముల దొంగిలించిపోయిరి జనవరి 27వ తేదీన ముగ్గురు మరణముచేయబడినవారు నేనుబడినది. బాంబు ప్రేలుబడివలనను, దుడ్డుకర్రలవెట్టి కొట్టుటవలనను, కుట్ర దెబ్బలు తగిలినవి. ఇక్కడ, 421 రూపాయల నగదును, రూపాయల నగలును పోయినవి. కొట్టాసంస్థానములోని రూపాయల జనవరి 29-వ తేదీని బంధించి పోటు నేను— అను సీసరము దొంగిలించి. ఫిరోజ్ పురము ఆయన సరము జిల్లా లో, కాబూయియను జరిగిన బల్లెలలో వేలారాము, తన సతకు హత్యచేయబడినది. బాంబులు చేయబడినది. మరియు రివాల్వరులు ప్రేల్పిల్లులవెట్టి కొట్టిరి. పదిమందికి దెబ్బలు తగిలినవి నగదు పది రూపాయలును, రి వేలరూపాయల నగలును పోయినది. ఫిరోజ్ పురము చేసిగొనిన యతడు చెప్పుచున్నాడు. కాని యగ నకల పోయినది గాని నగదేమియు పోయియుండ . లూడియా నా జిల్లాలోని, రాధను వద్ద ఫిరోజ్ పుర తేదీని బంధించిపోటుగా 418 రూపాయల ఆస్తిని దొంగిలించిరి. ఇవిగాక హెడ్డు కొట్టెలలు, ముస్సులు అలీనామాద్య చేయబడినవి సలినెప్పేయి కుట్రచేయుచున్నవారు అనువాకి దెబ్బ తగిలినది. ఫిరోజ్ పుర 20 వ తేదీన కొందఱు అనువాకు లాహారులోని అనార్కలీ యలో నీ దుర్భాగమును చేసెను. ఇతడు కుట్రకు సంబంధించి నొకడు. ఇతనిని సజ్జనసింగు అనికూడ పిలిచెను. ఇతడు అమృతసరమునండి వచ్చినాడు. ఇతడు వాత ఉరి తీయబడినాడు. కుట్రకు కావలసిన సామగ్రి సంగ్రహించుకై యీ బండిపోటు చేయబడినది. దొంగిలించి బంగారు వెండి నగలు కట్టికొని కరగించి, సామగ్రి యుటకు వీలయినవారి దగ్గరకు పంపించబడుచువచ్చెను. గొర్రెలకుట్రకు ఇట్టి కట్టికొని కాకి కొండ పంపబడినది, ముద్దేశముతో నీ బండిపోటు చేయబడుచున్నవో ఒక సింగుబడినది, తక్కిన రిలీ ముని ముద్దయలను పూర్తిగ యను ముద్దయలను కుట్రలో చేరినవారు సీవో నేరము లిదిగా పీరితో చేరిరి. ముద్దయలు ప్రత్యేకముగ యే పంపబడినవి, ఏమేమిది పట్టణలో పీరి పోర్టులకుగ నిడి నేనుచెప్పుచును.

ఇందు వలన ముందుగా బంధించినవారు లాహారు కేసును ప్రారంభించిరి. కుట్ర చేయుచున్నాడు. ఇతరదేశముండి దొంగిలించుచున్నవారిని, హిందూ దేశములోని దొంగిలించుచున్నవారిని పట్టించి వలసినది చేసి ఇక్కడనుండి బంధించి జామిని నుడిచి. బాంబులను ఏమియు తయారుచేయవలయును ఒక గ్రంథముకూడ నితర వైపులో దొంగిలించి. అప్పు యిది పట్టణము నామము. వందల 28 వ తేదీ

ఆ ప్రాంతమునకు ఇతడు ఉపమాభాషలో హిందూదేశ చరిత్రను వ్రాసి ప్రచురించెను. ఇది రాజకీయమును బోధించుచున్నది. అజితసింగును, అతని స్నేహితులను ఇట్టిదే పూర్వ మొక గ్రంథమును వ్రాసిరి. ఆవిషయములనే ఈ గ్రంథములో తిరిగి ఇతడు మార్పువ్రాసెను. ఈ పుస్తకము దొంగతనమువారిచే నిషేధించబడినది. అంజేయ యుగముకుగించియు, సిపాయిల తిరుగుబాటుకు గురించును వ్రాయబడిన భాగము అందుబాటుగ, నిషేధించబడినది. ఈ భాగములో కొన్ని సంగతులు కృత్రిమ బుద్ధితో వ్రాయబడినవి. రాజకీయమును ప్రబలజేయుటకును, తిరుగుబాటును పుట్టించుటకును ప్రోత్సాహకరముగ నున్నది. వలసనుండి తిరిగివచ్చిన వారిలో వారికి సంబంధము పోకుండ ఇతడు చేయుచువచ్చెను. సంగతులను బోధించి, కుట్రకు సంబంధించు గ్రంథములన్నిటిని నితరులు పట్టించి, ప్రచురించుచువచ్చెను. గ్రంథములకు సంబంధించిన వ్యవస్థలన్నియు నీటిని చేతులలో నున్నవి. జగతురాము నవంబరు నెలలో ఆయనములను కొనుటకై సామగ్రిను తీసికొని పిహారు వెళ్లెను జగతురాముకు ఇతడు (భాయి పరమానందు) తోడ్పడుచువచ్చెను. కుట్రకు సంబంధించిన సామగ్రినుండి ఇతడు కేబుల్ తీసికొని బయలుదేరినది. ఈ పనిమీద నున్నప్పుడే జగతురాము పట్టుకొనబడినది. పరమానందు హిందూదేశములోను, బి హిందూదేశమునకు వెంటపలనన్న రాష్ట్రములందును, రాజకీయమును పుకొల్పుచు చాల ఉపన్యాసము లిచ్చెను.

విష్ణుగణేశమంగళేశు, జనులు సంగళే యని వ్యవహరించుచుండురు. ఇతడు నాయకులలో నొకడు. ఇతడు సామగ్రిను పోగుచేయుచువచ్చెను. "గృహ సందేశము" అను పుస్తకమును ముద్రించి, వ్యాపింపజేసెను. భారత సిపాయిలను కుట్రలో చేరవలసినదని ప్రోత్సాహము చేయుటకు ఇతడు పీరిదగ్గరకు తన ముద్దెచ్చుచున్నాడు. వికారాబాదు మొత్తము ఫిరోజ్ పుర 28 వ తేదీని సిపాయిలు హనుమంతేయ ప్రదేశమునందు పట్టుకొనబడినది. ఇతనిదగ్గర పది బాంబులు దొంగిలించి.

కర్తరసింగు అను ముద్దయకూడ నాయకులలో నొకడు. ఇతడుకూడ సిపాయిలను తిరుగియుటకు ప్రయత్నించెను.

జగతుసింగు, హుసానుసింగు టండాయను ముద్దయ లిద్దరు, కొందఱు సిపాయిలను తమతో కలియునట్లు, చేసికొనుటకునుత్సించిరి. వారికి గ్రంథములను గ్రంథమునుండి కొన్ని భాగములను చదివి వినిపించిరి.

మదకసింగు, దీనసింగు, కేహరుసింగు, సజ్జనసింగు, దలీపసింగు, అనువారు బాంబులను చేయుటకు పద్ధతులను, కొని తెచ్చిరి. లేదా ఎక్కడనుండియో సంగ్రహించి తెచ్చిరి. ఈ పద్ధతులలో డాక్టరు మాదాగిసింగును, బాన్సినివాసి యగు పరమానందు అను నతడును, దీనెంబర్క నెలాఖరునుండి, జనవరి 2-వ తేదీ వరకును, బాంబులను తయారుచేసిరి. ఒక పాడుపడిపోయిన గృహమందు ఇది తయారుచేయబడినది. ఈ రసవాదపద్ధతులు, నాహాసంస్థానములోని, లహారులోని తరువాత, కైతాకుకు తీసికొనిపోబడినవి.

చందాసింగు, గంధకర్పత్రి, గంధకమును, అన సరమును మరయిపో కొన్ని సీసాలను కొనెను. చందా సింగు బాంబులు చేయుటకు పనికేవలము ర అల్యామినును, ఇల్లడీపాత్రలను తీసికొనివచ్చినాడు. అనబాంబులు తయారు చేసి అఖరుకు పాతివెట్టిరి.

తక్కినవారు బాంబులను చేయు పద్ధతులను కొనిరి. ఈ పద్ధతులలో, డాక్టరు మాదాగిసింగు, హిందూరాము, జనవరి మధ్యభాగమునందు, అమృతసరములోని, హంతు గు లామిసింగుగారి భగ్యకాలలో బాంబులను చేసిరి. ఇక్కడ చేసిన రెండు బాంబులు, మకొనూయను బండిపోటులో నుపయోగించబడినవి.

జనవరి మధ్యభాగము ఆ ప్రాంతములందు హరి దరాము అమృతసరములో వారు బాంబులను తయారు చేసి, రామరత్న అను నతనికి ఇచ్చుగా, భాబ్బా బంధిపోయి ప్రహారింపబడినది ఎన్నియోసలములలో బాంబులు తయారు చేయబడినవి. చాలబోట్ల నితి ఉపయోగించబడినవి.

బాంబులను తయారు చేయువారికి దివానుసింగు చాల సహాయముచేయుచువచ్చెను. ఇతడు పద్ధతులను కొని తెచ్చువాడు. ఇతలూండలను బాంబు డిప్పలక్రింద నికడు మార్పు

చువచ్చెను. ఇతనికి మిత్రులు దుకాణములకును, కుట్రను వృద్ధి చేయుటకై ఇతడు వలసనుండి వచ్చినవారిని, వ్యాపిగులను చురును చేసెనుండిను. ముఖ్యముగా అగ్రాలోని ఇతడు, వార్తప్రసంగు, అను:తనకి ఒక సీసాలను వ్రాసెను ఇచ్చెను ఇద్దరు ముద్దయల వేగ చిరునామాలు ఉన్న ఒక కాగితము మార్పు 4 వ తేదీ ఒక యింటిని కోధించగా దొంగిలించి. నీగ సింగుకును ప్రేమసింగుకును భాబ్బా బండిపోటు దెబ్బలు తగిలి నవి. వీరికి ఇతడు చికిత్సచేసెను. వీరిని ఇతడు దాచుచు వచ్చెను.

ప్రత్యేకము రాజకీయము ఉపన్యాసములను ఇచ్చుటకు ఆమెకానుండి ఇతరునిగు గంధిరి పంపించిరి. ముల్తాను జయిలులో వెనుకగా నితని దగ్గర సాంకేతిక లిఖలలో వ్రాయబడిన రాజకీయము కాగితములు దొంగిలించి.

అనోరుసింగు సజ్జనసింగు పురానుసింగ్ లూడియానా లోని ఖాన్ హైదూరులోని విద్యార్థులు. వీరు కుట్రలో చేరి, కుట్రదారులకు ఆశ్రయము ఇచ్చుచువచ్చిరి. మరియు పురానుసింగుకు ఒక బాంబుతో సంబంధమున్నది.

బోస్సును హాసినుగు ఇంద్రసింగు ఫిరోజ్ పురలో తిరుగు చాటుచేయుటకు జనమును పోగుచేయ మొదలుపెట్టెను.

రావుకూడ కుట్రకు చేరినవారిలో నొకడు. ఇతడు, ఆ యుధములను ముందుసానుగ్రహి బాంబులను, బాంబులకు పద్ధతులను సప్లయచేయుచువచ్చెను. ఇతడు పంజాబులోని సంగతులను, బంగారముగాను, బంగారములోని సంగతులను, పంజాబు లోను చెప్పెను, కుట్రదారులకు మధ్యరక్షి నుండెను.

రాసవిహారిబోను డిల్లీకుట్రకును ఇతడు నాయకులలో చాల

కొమునముత్రా నీజముగ ఇతడెవరో కొని తిరుగుచున్నాడని డిల్లీందునని నరూపింబోన బడినప్పుడు, ఇతని దగ్గర

మార్చి 29:— 10 గంటలకు విచారణ ప్రారంభించి వేరుగుంపులుగ యేర్పాటు చేసి లోని ముద్దయలు సాంకేతిక స్థితి మొదటిజట్టులో ముద్దయలపక్షమున, శిఖా రెండవజట్టులోనివారిపక్షమున, లాభారాం మూడవ పక్షమున, ఖలీఫాసయ్యదుదీను, అయినకన రెండు, రాజస్వానే, ఆరవజట్టుపక్షము కుందు లాలు, పూరి, ఏడవజట్టుకు డాక్టరు ఎం. ముగార్లు వాదించుచున్నాడు.

అహారుసింగు అను అప్రధాన కోర్టుకు బడిన. ఇతడు 1^వ సాక్షి. బాలంధరుజిల్లాలోని హారు నివాసియగు ఉత్తమసింగుకుమారుడు. వయస్సు 25 వయసు. ఇతని డిల్లీకుట్ర మేజిస్ట్రేటు నుండిచిక్కిన మెంటు ఆడ్యోకేటు తెలియజేసెను. మొదటిరంగు మేజిస్ట్రేటు సాహసలాలుగారి యెడకు ఇతడు వాడు ఇచ్చెను. నిన్న ఇతడు కొందరి ముద్దయలను గుర్తించెను, యంతయు సరిగనున్నట్లు ఇతడు కనపరచెను.

వెట్టుక గారు తిరిగి యిట్లు తెలియజేసిరి:— కేసుస్వ వము ముందుగ ముద్దయల తెలియుటకై ఏమేను యి ఏమేనేరము చేసినది కొంతవరకు వివరించిచెప్పితిరి. దు యధావిధిగ సాక్షులను తీసికొనివచ్చి ఈ నేరద ఋజువుచేయించెదరు.

వీరిట్లు తెలియజేయుచుండగా ముద్దయలపక్షము రఘునాథమయిగారు లేచి యిట్లుచెప్పిరి:— సాక్షులను రెండు పర్యాయము లుకాగి ను పరీక్ష చేయు మామూలు అయియున్నది. ఈ సాక్షులను మరల పీరిని పరీక్ష చేయుటకు వీలుండునటు కొర్టువారు చేయునది లేని తెలియజేయుటకు కోరుచున్నాను.

రెండవసారి ప్రాణుదరిక్ష జరిగిండు అనసరము లేకుండ చేయుటకే గగర్న మెంటు ఆడ్యోకేటు మొట్టమొదట కేసు స్వభావమును విశదపరచినట్లు రాయమార్దగు వివర యుగారు తెలియజేప్పి.

తరువాత ప్రెసిడెంటుగారిట్లు తెలియ జేసిరి సాక్షులను తిరిగి పీరినించి విచారణ చేయు మాట అధికారమున్నది. వ్యాసునును నిలుపుటకు ఇల్ల సరయిన్తోచినప్పుడే తిరిగి సాక్షులు పుదు కొన కాని అనసరము కేనప్పడిట్లుచేయును.

భారతీయ జానపదుడు.

అతని యభిప్రాయము.

సర్వ సామాన్య చంద్రావర్తమునకు 'మేము' అభి
ండియా' పత్రిక కట్టుట ప్రాసంగికము.

భారత భూభాగములలో పాశ్చాత్యవిద్యాభ్యాస మొనర్చిన
గారి సంఖ్య మిక్కిలి తక్కువ. మరియు నీ విద్యాధికులు
14 సంవత్సరముల కంటె మెలసియుండగల నీ విద్యాధికులు
రాజ్యాంగ సభలలో జన సంఘములకు యధార్థముగ ప్రతి
స్థు లనిపించుకొనుట కర్హులు కారని కొంతమంది వాదించు
చుండుట మనకు చరిత్రమైన విషయము. సుయోక్త రాష్ట్ర
ములకు శాసన సభ నొసంగుట ఆ సభయందొక భారతీ
యుని సభ్యుని నియమించుట ఆతడినియను సిద్ధహము
ప్రభువుగా టెటిఫైచేసి వాడించి. సిద్ధహము ప్రభువు
గాను నిర్దాంత్రికంబి ఇదమిద్దమరి ఖండితముగ నడిచిరి. సాధా
రణముగ ప్రజలందరు నభ్యాసదశయందున్నారు. వారికి శాసన
సభలనగ నేమో కార్యనిర్వాహక సభలనగ నేమో భారతీయ
నభ్యులెవరో అంగీకరణభ్యులెవరో భావించి తెలియనే
తెలియదు. గవర్నరు జనరలుగానున్నారయ్య గవర్నరు
గానులేక లెఫ్టనెంటు గవర్నరుగాను కమరాష్ట్రమును పాలిం
చుచున్నారనియు అధికారులందరును వారియైత్యుల
ననుసరించుచు పనిచేయుచున్నారనియు మాత్రమే వారెరుగు
దురని సిద్ధహము ప్రభువుగాను నడిచిరి. సాధారణ ప్రజలు
తమయగ గ్రామములందు నివసించుచుగవున సిద్ధహము
ప్రభువుగాను నడిచిరితెలిసే స్థితిగతులున్నవాయన విషయ
మును పరిశీలించుట గ్రామమునందు ప్రజలస్థితి యెటుల
నున్నదో మనకు సంగమపరిచయమున్నది.

దక్షిణహిందూస్థానము

నేను నాలుగు మాసములనుండి దక్షిణ హిందూ
స్థానమున సంచరించుట కారంభించితిని. గ్రామ
ములలోనుండువారిలోనుండుముఖ్యముగ నిమ్న బ్రాతులలోనధికము
X కంటె మెలసియుండి వారమనకు కనిపెట్టుటకు నేను తమ
వారితో విషయలలోను గుడి పెట్టలలోను పొలములలోను కల్లుకుకా
జములలోను ముచ్చటించియుంటిని. నేను సభ్యములను కను
గొనగలిగిన విషయములు ఆంగ్లోవ్యంగులలో కొందరి యభి
ప్రాయములలో కొందరనకల పెట్టుచుండి యభిప్రాయముల
తో నేటిభావమును పొందవలెను. వారిలన స్థిరపరులవడ
జాలవు. అట్టిభేద మేమైననునచో దానికికారణము నేనిటుల
నిశ్చయించితిని. భారతభండమున గ్రామ్యులగువారు సజాతీ
యుడు స్వయంతానలుడు స్వదేశీయుడునగు భారతీయుడు
వారితో చేయవలసినరీతిని పొత్తినరించివుడు వారతనతో
మనవిచ్చి మాటాడుటల పాశ్చాత్యులలో మనవిచ్చి మాట
లాడరు. మీరు భారతీయుడగు నేదగ్రామిలోగాని కార్మికుని
లోగాని మాటలాడి మనము గ్రహించుటలేదనిన మొదట మీ
కాతని యాత్మకు స్పృశించ వలెను. అతి
విషములు కావలెను. అతనితో నేలగుచ్చుండవలెను. అతని
కిష్టముగ క్షేదలనుగూర్చియు నతని ఇష్టమైననుగూర్చియు
మాటలాడవలెను. అంతవరకుచేసినచో నతడు మనవిచ్చి మాట
లాడును. మిగిలినరీతిని విశ్వవిజ్ఞప్రాయమును గ్రహించగలగు
దురు. సిద్ధహము ప్రభువుగానుండిన నిర్దాంతవిషయమును
గూర్చి శాసనసభలనుగూర్చియు రాజకీయ సభలనుగూర్చియు
భారతీయగ్రామిని కేమియు తెలియకుండున సత్యం విషయ
మున నభ్యాసంబు యవచ్చును. ఈవిషయమున సిద్ధహము ప్ర
భువుగానుచెప్పిన దానికన్న కేదధికముగగూడ చెప్పగలగు
దును. గ్రామ్యులకు గవర్నరుజనరలుగాను గవర్నరుగో లెఫ్ట
నెంటు గవర్నరుగో యున్నారనిమాత్రమే తెలియనని సిద్ధ
హము ప్రభువుగాను నడిచిరి. వాతనభవమందులకు వ్యతిరేక
ముగనున్నది జానపదుల లోనొకడు వానాభోలో, అవరాధి
యో, యైనచో నతని కామాత్రమైన తెలియనుగాని లెక్కినవారి
కది యును గూడ తెలియదు. కాజుగానున్నా
రనియు ఆయన కొన్ని సంవత్సరములకు ముం
దీదేశమునకు వచ్చినియు ఆయనకు తమ వైదికముగ ప్రేమ
గలదనియుమాత్రమే వారెరుగుదురు. ఈవిషయముమాత్రము
మిక్కిలి తక్కువజాతివారికూడ తెలిసియున్నది. చిత్రముగు
నిట్టిసంగతి యొకటి నానందచారమునందు జరిగింది. దక్షిణ
హిందూస్థానమున చక్కల లుననొక తెగవాడుగల వారు
నిమ్న బ్రాతులలో నొక తెగవాడు. వారు తమమహిమలలోపని
చేసి జీవింతురు. "రాజుగారిని జగ్గనీరాజుగారిని య
తటస్థించినదనుసంగతివారికి తెలియవచ్చినది జగ్గములన

లగు తమతెగవారేయని యాచర్యును లునకొనిరి. "మాతెగలో
నొక రాజుగూడ నున్నాడా ఆరాజుతో మనసీమరాజుగారికి
యధ్యక్షమునచూచుమాతెగలో నొక రాజుగూడనుండ మేముంటు
రానివార మెట్లుతెలిసి. మేముంటరానివార మెవరో నిపుడు
మనసీమరాజుగారు చక్కలరాజు నంటుండ నతనితో పెట్టు
యధ్యక్షము చేయగలరు అని ఆచర్యులు చర్చించుకొనిరి. ఈచర్చ
చాల రోజులు జరిగింది. ఆచర్యులు మిచర్చులుగాను వారు
జేరని స్పష్టముగ వారెరింగించువరకు సందేహము వారికి తీరనే
లేదు.

అధికారి హాదా.

రాజుగారి తర్వాత గ్రామాధికారియే వారెరిగిన యధి
కారి. రాజుగారిని గ్రామాధికారిని మధ్యమరియొక పెద్ద
యధికారికలదు మాత్రమువారెరుగుదురు. అతడు గవర్నరు
జనరలో గవర్నరు కలక్షనో సాధారణముగ వారికితెలియదు.
వారు తెలిసికొనుటకు ప్రయత్నముచేయురు. ఈవిషయమున
వారికేమియు తెలియకుండుటవరకు నప్పడవును చిత్రములైన
సంగతులు జరుగుచుండును. ఒకసారి జిల్లాకలక్షరును తా
లూ కా తహసీల్దారు నొక గ్రామమునకు వెళ్లి రైతు
లను విలువులకు బండ్రతులను పంపిరి. బండ్రతు
లు వారినిజిహ్వక నచట మాయధికారి యున్నాడా యని
రైతులడిగిరి. మాఅధికారియనగ గ్రామాధికారి యని వా యభి
ప్రాయము మి అధికారిలేదని బండ్రతులు చెప్పిరి. మాఅధికారి
లేనప్పుడు వారితో మాకేమిపని యని రైతులనిరి. అప్పుడు
బండ్రతులు గ్రామాధికారిని పిలుచుకొని వెళ్లిరి. అంతవరకు
నున్నాడని తెలియనే రైతులందరును చప్పననవటికివెళ్లిరి.
మరియొకసారి తాహసీల్దారుగ గ్రామమునకు వెళ్లెను రైతు
లొకబాటుయందు గుంపుకూడి యుండిరి. అచట నొకరాయి
యుండిన గ్రామాధికారి ఆరాతిమీద మామూలుగా కూర్చుం
డును తాళిలారా తాలిమీద కూర్చుండి రైతులతో ముచ్చ
టించుచోయెను. అయ్యో, అదిమాఅధికారి కూర్చునే రాయి.
మీరు దానిమీదనుండి ముందుదిగి క్రిందకూర్చుండినగానిమీరు
చెప్పినసంగతులకు మేము వివరము రైతులనిరి. గ్రామాధికారి
కన్న తాళిలారు పెద్దయధికారియని వారికి నచ్చుకొనుటకు
కొన్ని గంటలు కట్టినది.

రాజుగారి హితోపదేశములు.

సిద్ధహము ప్రభువుగానెతనే బావమయి భావన
ముగాన కార్యనిర్వాహకసభ లనవలెనని వాదించువారి
వాదనమున కనుకూలముగ కొన్ని నిదర్శనములమాత్రము నేను
మాపితిని. రాజుగారిపత్యమున మిమ్ములను గవర్నరుగాను పరి
పాలించెదరు. వారికి ముగ్గురు హితోపదేశములుండును. వారిలో
నొకడు మనదేశీయుడు మనబ్రాతీయుడు మనసల్లవాడని చెప్పిన
చో దానికి వారెరుయు నున్నాంగి రాజుగారి మంత్రాలో
చనసభలో నల్లవాడుగూడ నొకడున్నాడుగదానని వారు
సంతసించురు. మీరు కనస్వామయ్యగారి పెరుగుదురానని
కొంతమంది పల్లెటూరివారి నడిగితిని. వారెరుగుననిరి. నిజ
ముగా వారెరుగనేమియుగదు. కనస్వామయ్యగారి నేగాదు
కార్యనిర్వాహక సభ్యుల గు తక్కిన తెల్ల వా
రిని గూడ వారెరుగదు. రాజుగారి సభలో
నున్న సభ్యులలో కనస్వామయ్యగారి రొకరు. ఆయన
మీదలనే నల్లవాడు. ఈ దేశముననే పుట్టినవాడుఅని నేను
వారికి బోధింపగా వారికి సంతసము కలిగినది. రాష్ట్రపాలన
మున హితోపదేశ మొనర్చుటకు తమ సభలో మనరాజుగారు
మన దేశీయు నొకనినిగూడ నేర్పించిరి. కావున మనరాజుగారు
మనరాజుగా రనిపించుకొనుటకు తగినవారుగానే అటుల వ్రా
సిరి. మనరాజుగారికి మనకుండు చాలప్రేమగలదని నల్లవారి
గూడ వాయన సమాసముగ ప్రేమించుచున్నాడని వారు చెప్ప
సాగిరి. ఈ రీతిగా వారు మనవిచ్చి ఆంగ్లోవ్యంగులతో గూడ
మాటలాడుదురో లేదో నాకు తెలియదు. నేను విచారణ
చేయులేదు (మద్రాసు మొలులు 28-4-15)

చంద్రహారము.

[చిత్రా శంకరదీక్షితులు.]

ప్రభు ప్రకరణము.

అతిగా నమలాపురమున జుగిన విచిత్రహత్యకు కారణ
మైన వీరభద్రులకు, లక్ష్మీకాంతములకు, వ్యాఖ్యదండ
మొనరించి, విశ్వనాథము, వారాయణవాసును, కొండడి
వెంటబెట్టుకొని, యా గ్రామమును బ్రసరించి కోటిఫలిమిగా
విశాఖపట్నమునకు బ్రయాణమాయెనని తెనుకటి కథయందు
జెప్పియుంటిమి. దారిలో దానునకు విశ్వనాథము తా నను
సరించియున్న యుక్తికేసును విశదీకరించుచుండెను.

"దానూ! ఇప్పటికే నా సంగతిబోధపడదా? మన చేతు
వార లేలితిగా చిక్కినాలో తెలిసినదా?" అని యాత
నుగా దాను నడిగెను.

దాను తగిన సమాధానముకై యాసించి, విశ్వ
నాథమునంతయు నభిముఖతో బరమకొని నాల్గు స్త్రీలను,
వెట్టిమాపులను వాచి, తున కానిన యువైపు జూడక
విశ్వనాథముతో,

"ఇదెవరని నీవు చేసిన బోధనలన్నీ కొద్దిగాగో గొవ
గానో బోధపడుతుండేదాని, యింత ప్రేమగా గోవరం
కాలేదు. వాడు నీచేతులలో నేలగు చిక్కినాలో తెలియ
లేదు. అంతేకాకుండా, వీరభద్రుడి హాస్యముచేసి నాడని
నీవేలా నిశ్చయించినావు? వాల్లారాత్రి ప్రయాణమవుతారని
నీకట్లు తెలిసింది?" అని తన వ్యావహారిక సందేహముల
పెల్ల పెల్లడించెను.

"అందులో కష్టమేముందోయి? ఎంతకోపం వచ్చినా,
తండ్రిచిన్న కొడుకుని, లోకమంటే యేమిటో తెలియని, అమా
యకున్న చంపలేదన్నమాట లోకము సంతతి విచారిస్తే నీకు
బోధపడుతుంది అంటే కాకుండా, వాత్యకు
కారణమేదో, యొక మోస్తరుగా, ఆడది
ఉంటుందని తెనుక నీకు చెప్పనే చెప్పాను. కనుక తల్లే నంపి
ఉండాలని నిశ్చయించుకొన్నాను. అయితే, శ్రీ, ఒంటరిగా
అంతపనిచేయలేను. శ్రీ అపనిచేయడానికి తగినంతకారణం
ఏదైనా ఉండాలి. తన రహస్యమేదైనా అత్యుగ్రవాడికి తెలిసి
ఉండినాడు వెలిపెట్టుతాడని భయపడి ఆపనిచేసి, ఉండాలి.
ఆమెకష్టమేదో ఉండాలి. అయితే సంగతి ఆగిపోస్తే,
పరాయివా దాయింటికంతతరుమగా, అల్లకాకుండా, వెళ్ల
డానికి వీలులేదు. ఈరలో, లక్ష్మీకాంతము చాలామంది
మనిషి అని ప్రతీతిగా? ఇక ఆమెకష్టముల వాల్లనాలో
అయివుండాలి. నేనుఫలానా ఆ వాళ్లకు తెలిసిందిగా?
సోమయ్యగారిని పట్టుకొన్న తర్వాత, తిరిగి, ఆబోధపడేయ
దానకెవరో విశాఖపట్నంనుంచి వచ్చారంటే అందరూ అంద
యిప్పుడికి ప్రాణాలు పైకెపోయాయి. నేనావిధిని రాదు
మాడుసాదు తిరిగినాను. వీరభద్రుడున్న యింటినుండి, లక్ష్మీ
కాంతము యింటిలోనికి పోవడానికి చాలాపొంది. అందు
చేతనే, భయంపుట్టి వా దానొడిచారనే, అవిదయింటికెగి
లేనట్లే ప్రయత్నించేశాడు. అయితే, వీరభద్రుడు చేసినాడని,
నమ్మక మేమిటయ్యా అంటే, నేనా అబద్ధనెక్కి పరీక్షించి
నప్పుడు, అక్కడ ప్రభు రక్షణతో తడియట్లచేత కాబోలు
గురులూండాయి. నేనచ్చటనుండియో, వీరభద్రునితో ఆక
బురూ ఈకబురూచెప్పి, వాడి కేర్వపరీక్షించాను. ఆగురులకు
పీడికళ్లకు చాలా లక్షణాలు సమానంగా ఉన్నాయి. ఒకప్పు
వాడికే. సరే మనరాల్చే నేలిలో పడ్డవని ఆలోచించి, వీరు
తిరిగి కనబడక పోవుటచేత అచమాంపుట్టి, ఆరాత్రి ఉదా
యిస్తారని ఆలోచించి, బండితో బయలుదేరాను. విధికాత
నాబండినే కంసాలి మాట్లాడాడు. ఇంతకన్న తేలికవ్యాపా
రముంటుందటయో. దానూ! ఆగోయియారావు! ఆకనబడేకే
వ్రాక్షా రాము కేవలయము. ఆప్రక్క సప్రదోదావరి ఉ
దంటారు. ఈవేళ అక్కడ స్నానంచేసి, మల్లీ నుధ్యాన్నా
బయలుదేరిపోదాం, ఏమంటావు?"

"అల్లాగేపోవచ్చునాని," "ఈరకే తెలిసింది సాధిం.

వావన్నమాట! కర్లపిళాచి నేర్చుకొన్నారను కొన్నాను"
వారలు వ్రాక్షరాము గ్రామమున కేరి, ఆలయమున!
బ్రక్కనున్న సుత్రయన మకాముచేసి, స్వహస్తపాకము నొ
రింప నిశ్చయించుకొని కూరకాయల గొనెత్తుటకై కొండడి
నూరిలోనికంటి, తమ సామాను నొకగదియందుంచి తాళి
వైచి సప్రదోదావరి స్నానము నొనరింప బోయిరి. ఆ
యము ప్రక్కనే వల్లగోదారయ్యున్నది. సప్రమును తాళి
తునిగొలువ వచ్చినప్పుడు తమ స్నానాధ్యము గోదారం కా
లను దొడ్లి, యత్తుట నొక తటాకముగా నేర్పరచి దా
కానామిడిరెటె.

కొండడిలోని కేగెను. కొండడు చాల చురు
వాడు. తన యజమానులకు పశోధనలనుం దతడు తన
దలచేనేమి లోకవిజ్ఞానముచేసేమి బోధ్యమందుచేడి వా
నిధినిబోవునప్పుడు పరులతో మెలగు నప్పుడును తన కక
లను చెవులకు తెరచియుంచవలయునని, యాతని యజమా
యైత్యులలో ప్రభుమహుడిని నాతడెలి బాగ్రత్తలో న
రించుచుండెడివాడు. తెరచియుంచినంతనే ఫలములేదు. అ
యింద్రాయము లెందులకు పయోగింపబడవలయునో మెలకు
తదగ్రముపయోగింపవలయును. తన చుట్టుప్రక్కల సంగత
పురుషులను పరిశీలించుటకును వివటకును నయ్యని సుగ్ర.
నుపయోగింపబడవలయును. కొండడి పంటలకాశక్తియం
దుడుకాదు. పురుషుల నొకసారి మోచిన నాతిడు న
వాడు కాదు. ఒక్కసారిగాంచితనే సాధ్యమైన త
గాంచిన పురుషుని గుణముల నాతిడు లెక్కింపగలగు
ముల నాతని యజమానుని గురుత్వమున నాతనికి లభి
తానట్లు బహువశేగి కూరలను దెచ్చుచు వారయందొక
చార్యమును విని ఆయంకేముల విశేషముగా గ్రహించి, వడి
నాత దా సత్యమును జేరెను.

